СОВЕТ
НОВОШЕШМИНСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
НОВОШЕШМИНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
ул. Советская, д.80,
с. Новошешминск,423190

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЯҢА ЧИШМӘ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНЫҢ
ЯҢА ЧИШМӘ
АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ
СОВЕТЫ
Совет урамы, 80,
Яңа Чишмә авылы,423190

тел.: (8-84348) 2-20-08, факс: (8-84348) 2-21-73, Nsmsp.Nsm@tatar.ru

Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының
Яңа Чишмә авыл җирлеге Советы
КАРАРЫ

2017 елның "26" маеннан **№ 19-68**

Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының «Яңа Чишмә авыл җирлеге» муниципаль берәмлеген төзү кагыйдәләре
Раслау турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә Яңа Чишмә муниципаль районы «Яңа Чишмә авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге территориясендә тулаем төзекләндерү объектларын чиста һәм тәртиптә тотуга карата бердәм таләпләр билгеләү максатларында Яңа Чишмә авыл җирлеге Советы

КАРАР ИТТЕ:

1. Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының «Яңа Чишмә авыл җирлеге» муниципаль берәмлеген төзекләндерү кагыйдәләрен (1 нче кушымта) расларга.

2. Яңа Чишмә авыл җирлеге Советының 2015 елның 20 апрелендәге карарын үз көчен югалткан дип таныргa. № 38-121 Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының «Яңа Чишмә авыл җирлеге» муниципаль берәмлеген төзекләндерү кагыйдәләре, яңа редакциядә

3. Әлеге карарны Яңа Чишмә муниципаль районы Яңа Чишмә авыл җирлегенең рәсми сайтында, Татарстан Республикасының хокукый мәгълүмат рәсми порталының рәсми сайтында һәм Татарстан Республикасы, Яңа Чишмә районы адресы буенча урнашкан авыл җирлегенең мәгълүмат стендларында бастырып чыгарырга (халыкка житкерергә). Яңа Чишмә ав., ул. ул. Ленин ш. 44, д. 48а.

Яңа Чишмә муниципаль районы
Яңа Чишмә авыл җирлеге башлыгы **В.М. Козлов**

Татарстан Республикасы
Яңа Чишмә муниципаль районы
Яңа Чишмә авыл җирлеге
Советы карарына кушымта
2017 елның «26» маеннан № 19-68

Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының «Яңа Чишмә авыл җирлеге» муниципаль берәмлеген төзекләндерү кагыйдәләре

I. Гомуми нигезләмәләр

Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы һәм муниципаль норматив хокукый актлар.

2. Әлеге Кагыйдәләр барлык физик һәм юридик затларның оештыру-хокукый рәвешләренә бәйсез рәвештә үтәве мәҗбүри.

3.Әлеге Кагыйдәләр җирлекнең бөтен территориясендә гамәлдә һәм түбәндәге таләпләрне билгели:

1) биналарны (торак йортларны да кертеп) карап тоту, алар урнашкан корылмаларны һәм җир кишәрлекләрен тиешле биналарның һәм корылмаларның тышкы күренешенә карата;

2) төзекләндерү эшләре исемлегенә һәм аларны үтәү ешлыгына;

3) биналар (алардагы урыннар) милекчеләренең һәм янәшәдәге территорияләрне төзекләндерүдә катнашу тәртибен билгеләүгә;

4) җирлек территориясен төзекләндерүне оештыру (урамнарны яктыртуны, территорияне яшелләндерүне, урамнарның исемнәре һәм йортларның номерлары булган күрсәткечләр урнаштыруны, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тотуны да кертеп).

билгеләнгән тәртиптә расланган җирдән файдалану һәм төзелеш, проект документациясе.

5. Әлеге Кагыйдәләр җирлек территориясендә көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын җыюны, алып китүне, транспортировкалауны, утильләштерүне һәм эшкәртүне оештыру буенча мөнәсәбәтләрне җайга салмый.

Төп төшенчәләр

6. Әлеге Кагыйдәләрне гамәлгә ашыру максатларында түбәндәге төшенчәләр кулланыла:

җирле әһәмияттәге автомобиль юлы - транспорт чаралары хәрәкәте өчен билгеләнгән һәм автомобиль юлының бүленгән полосасы чикләрендә һәм аларда урнашкан яисә алар астында урнашкан конструктив элементларны (юл полотносы, юл өслеге һәм шундый элементлар) һәм аның технологик өлеше булган юл корылмаларын үз эченә алган транспорт инфраструктурасы объекты - саклагыч юл корылмалары, ясалма юл корылмалары, җитештерү объектлары, автомобиль юлларын төзекләндерү элементлары;

фасадның архитектур үзенчәлекләре - бинаның фасадның, шәһәр төзелеше мохитенең конструктив һәм эстетик сыйфатларын чагылдыра торган аермалы характеристикалары (стиль һәм композиция бөтенлеге, ритм, ярашлылык һәм пропорциональлек, визуаль кабул итү, ачык һәм ябык киңлекләр балансы);
фонсыз конструкцияләр - тышкы мәгълүмат чараларын әзерләү ысулы, корылма аерым хәрефләрдән, билгеләрдән, билгеләрдән, декоратив элементлардан тора;
территорияне төзекләндерү - территорияне карап тоту, шулай ук территорияләрне төзекләндерү элементларын проектлау һәм урнаштыру буенча гражданнарның яшәү шартларының уңайлылыгын тәэмин итүгә, территориянең санитария һәм эстетик торышын яхшыртуга юнәлдерелгән чаралар комплексы;
вертикаль яшелләндерү - биналарның һәм корылмаларның фасад өслекләрен, балконнарны, көймәләрне, галереяларны, терәк стеналарны һ.б. да кертеп, аларда стационар һәм мобиль яшел утыртмаларны урнаштыру өчен файдалану;
витрина - тәрәзәне (тәрәзәне, витражны) фасадның бер өлешен биләп торучы тоташ пыялалау рәвешендә ябыштырылган;
Килеп туган төзелешнең тышкы архитектур йөзе - җирлекнең тышкы образын формалаштыра торган биналар һәм җирлек территорияләренең фасадларының архитектур-сәнгать һәм шәһәр төзелеше үзенчәлекләре;
яктыртуның тышкы ысулы - мәгълүмат кыры аңа юнәлтелгән еракта урнаштырылган яктылык чыганагы яктыртылган мәгълүмати конструкцияне яктырту ысулы;
квартал эчендәге (җирле) юл - магистраль урамнардан торак йортлар төркемнәренә һәм кварталның башка урыннарына транспорт һәм җәяүлеләр хәрәкәте өчен билгеләнгән автомобиль юлы;
төзекләндерүне торгызу - юл, хуҗалык йөрү, тротуар киңлегенә, бордюр ташын киредән урнаштыруны, туфракның уңдырышлы катламын торгызуны, газ үләннәре чәчелә торган тырма астында газлар ремонтлауны һәм бозылган яшел үсентеләр утыртуны, реклама конструкцияләрен һәм төзекләндерүнең башка элементларын торгызуны үз эченә алган эшләр комплексы;
газон - утырту өчен фон, парк корылмалары һәм ландшафт композициясенең мөстәкыйль элементы булган махсус сайлап алынган үләннәр орлыклары чәчелә торган үлән капламы, шулай ук табигый үлән үсемлеклеге;
җирлек территориясе - муниципаль берәмлек чикләре чикләрендәге территория;
мәгълүмат тапшыруның динамик ысулы - мәгълүматны электрон чыганаклардан файдаланып тапшыру ысулы һәм мәгълүматны алмаштыруны күздә тоткан табло;
йорт тоту - ишегалды корылмалары булган индивидуаль торак йорт һәм әлеге йорт урнашкан җир кишәрлеге;
ишегалды корылмалары - җир кишәрлегендә урнашкан вакытлы ярдәмче корылмалар (базлар, күгәрчен оялары, сарайлар һ.б.);
йорт билгеләре - аншлаг (урам, мәйдан, проспект исемнәрен күрсәтүче), номер билгесе (йорт һәм корпус номерын күрсәтүче), подъезд һәм фатир номеры күрсәткече, инвалидлар өчен объекттан файдалану мөмкинлегенең халыкара символы, флагга ия булучылар, истәлекле такталар, полигонометрик билге, янгын гидранты күрсәткече, грунт геодезик билгеләр күрсәткече, магистраль камералары

һәм су үткәрү челтәре коелары күрсәткечләре, җирлек канализациясе күрсәткече, җир асты газүткәргече корылмалары күрсәткече;
бина - бердәм күләм төзелеш системасын (төзелешкә бер рөхсәт нигезендә төзелгән) тәшкил итүче капиталь төзелеш объекты, ул автоном рәвештә яшәргә, реконструкцияләнергә һәм эксплуатацияләнергә мөмкин;
яшел утыртмалар - табигый һәм ясалма килеп чыккан агач-куаклык һәм үләнчел үсемлекләре җыелмасы (паркларны, урманнарны, махсус сакланылучы табигать территорияләрен, бульварларны, скверларны, бакчаларны, бакчаларны, газоннарны, чәчәклекләрне, шулай ук аерым торучы агачларны һәм куакларны да кертеп);
җир кишәрлеге - Җир өслегенең характеристикалары булган, аны индивидуаль билгеле бер әйбер сыйфатында билгеләргә мөмкинлек бирә торган өлеше;
җир эшләре - җирлек территориясенең камилләштерелгән яисә грунт капламының бозылуына яисә юлларның һәм тротуарларның камилләштерелгән катламын төзүгә (укладка) бәйле эшләр;
инженерлык коммуникацияләре - инженерлык-техник тәэмин итү челтәрләре: суүткәргеч, канализация, җылыту, торбаүткәргеч, электр тапшыру линияләре, элемтә һәм башка инженерлык корылмалары, җирлек территориясендә гамәлдә булган йә салына торган;
җирлекнең тарихи территорияләре Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният ядкарьләре), аларны саклау һәм куллану турында. Җирлекнең тарихи территорияләренең гомуми чикләре башкарма комитетның муниципаль хокукый актлары белән раслана;
түбә яшелләндерү - аларда архитектура-ландшафт объектларын (газлар, чәчәк түтәлләре, бакчалар, агачлар һәм куаклар белән мәйданчыклар) төзү өчен биналарның түбәләрен һәм корылмаларны файдалану.);
яңгырлы канализация (ливневка) - өске (яңгыр, кар), су юу һәм дренаж суларын транспортировкалау өчен билгеләнгән технологик яктан бәйле инженерлык корылмалары (улаклар, яңгыр сулары, лотоклар һәм торбалар) комплексы;
нур нуры - яктылык агымы характеристикаларын (төсе, яктылыгы, керешү чираты һ.б.) алмаштыруны күздә тоткан яктылык- одинамик нәтиҗә;
тышкы яктырту - караңгы вакытта магистральләр, урамнар, мәйданнар, парклар, скверлар, бульварлар, ишегаллары һәм җирлекнең җәяүлеләр өчен билгеләнгән элементлар җыелмасы;
Килеп туган төзелешнең тышкы архитектура кыяфәтен бозу - урнаштыру чараларының төре һәм төренә карата, урнаштыруга рөхсәт ителә торган һәм рөхсәт ителми торган таләпләрне, шул исәптән, әлеге Кагыйдәләр белән билгеләнгән тышкы кыяфәтен яисә мондый конструкцияләрне урнаштыру урынын, җирлек барлыкка килгән төзелешнең тышкы архитектур йөзен саклау кирәклеген исәпкә алып, үтәмәү;
санкцияләнмәгән чүплек - юридик яисә физик затлар эшчәнлеге процессында барлыкка килгән башка чүп-чарны, 50 кв. м һәм күләме 30 куб. м;
стационар булмаган сәүдә объекты - бу, күчмә корылмалардан тыш, җир кишәрлегенә нык бәйле булмаган вакытлы корылма яисә вакытлы конструкция булып торучы сәүдә объекты (павильон һәм киоск);

яшелләндерү - үсемлек компонентларын актив кулланып, муниципаль берәмлек мохитен формалаштыруны тәэмин итә торган территорияне төзекләндерү һәм ландшафт оешмасы элементы, шулай ук инженерлык әзерлегенең төрле төрләре буенча эшләр үткәрүгә бәйле комплекслы процесс (вертикаль планлаштыру, террасачылык, кронирование һ.б. яшелләндерелгән территорияләрне төзекләндерү: агачларны, шул исәптән эре үлчәмнәрне, куакларны турыдан-туры утырту, үләнчел газлар, чәчәк түтәлләре, альпинарийлар һәм рокарилар булдыру, махсуслаштырылган бакчалар төзү һ.б.
гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр - гомуми файдаланудагы территорияләрдә урнашкан скверлар, парклар, бакчалар һәм бульварлар;
чикләнгән файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр - предприятиеләрнең, оешмаларның, учреждениеләрнең яшелләндерелгән территорияләре;
махсус билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләр - санитария зоналары, су саклау зоналары, зиратларны яшелләндерү, үсентеләр питомниклары;
Махсус сакланылучы табигать территорияләре - табигать комплекслары һәм махсус табигатьне саклау, фәнни, мәдәни, эстетик, рекреацион һәм савыктыру әһәмиятенә ия булган, җирле үзидарә органнары карарлары тарафыннан тулысынча яисә өлешчә хуҗалык файдалануыннан алынган һәм алар өчен махсус саклау режимы билгеләнгән җир, су өслеге һәм алар өстендәге һава киңлеге участоклары;
җәмәгать транспортының көтүен туктату - җәмәгать транспортын туктату, пассажирлар утырту һәм аларны утырту зоналары һәм җәмәгать транспортында пассажирлар көтү зонасы булган махсус җиһазландырылган мәйданчык;
пыяла белән капланган фасад - фасадның бөтен яссылыгын яисә аның шактый өлешен биләп торучы тоташ пыяладан эшләнгән фасад;
яктыртуның ачык ысулы - яктылык чыганагының аны тарату өчен каршылыклары булмаган мәгълүмати конструкцияне яктырту ысулы;
җирлек панорамасы - җирлек территориясенең ачык тирәлектән (яр буе, мәйданы, су объектлары акваториясе, күренеш һәм күзәтү мәйданчыклары) кабул ителә торган, җирлек характеристикаларын һәм силуэтын ача торган фрагменты;
бина фасадларының колористик хәл итү паспорты (фасадларның төсләр чишелеше) - билгеләнгән тәртиптә килештерелгән һәм расланган, аерым бина фасадының җирлек территориясендә урнашкан фасадының бердәм архитектура һәм төсләр чишелешен билгели торган һәм аның тышкы бизәлешенә таләпләр билгели торган документ;
җирлек урамнары перспективасы - алгы фронт формалаштыручы җирлек мохите фрагментын һәм барлыкка килгән композицион, стиль һәм сәнгать характеристикалары булган урамнар силуэтын визуаль кабул итү;
җәяүлеләр өчен зоналар - транзит хәрәкәт итү максатларында халык хәрәкәте үткәрелә торган һәм билгеле бер характеристикаларга ия булган җирлек территорияләре кишәрлекләре: урамдан тыш һәм җир өсте җәмәгать транспорты тукталышлары булу, хезмәт күрсәтү объектларының, тарих һәм мәдәният ядкарьләренең, рекреацияләрнең күп туплануы һ.б. Җәяүле зоналар эспландларда, җәяүлеләр урамнарында, торак пункт мәйданнарының җәяүле частьларында формалашырга мөмкин;
йорт алды территориясе - яшелләндерү һәм төзекләндерү элементлары булган күпфатирлы йорт урнашкан җир кишәрлеге, әлеге йортка хезмәт күрсәтү,

эксплуатацияләү һәм төзекләндерү өчен билгеләнгән һәм күрсәтелгән җир кишәрлегендә урнашкан башка объектлар;
якындагы территория - бина, корылма, койма, төзелеш мәйданчыгы, сәүдә, реклама объектлары чикләренә турыдан-туры тоташа торган территория, бирелгән җир кишәрлеге чикләренә, шулай ук милектәге, файдаланудагы (биләүдәге) башка объектларга һәм билгеләнгән тәртиптә төзекләндерү эшләре башкарылырга тиешле;
продуктив хайваннар һәм кошлар - сөт, йон, йомырка һәм башкалар кебек продуктлар алу өчен күп тапкырлар яисә даими рәвештә кулланыла торган хайваннар һәм кошлар;
тышкы мәгълүмат чараларын (паспортны) урнаштыру проекты - Башкарма комитет карары белән расланган, ул төзекләндерү элементының тышкы күренешен һәм төгәл урынын, ә атап әйткәндә тышкы мәгълүмат чараларын билгели торган һәм аны идентификацияләү өчен кирәкле башка белешмәләрне үз эченә алган билгеләнгән рәвештәге документ;
территорияне санитар чистарту - аерым территориядән җыю, каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны алып китү һәм утильләштерү (зарарсызландыру);
яктылык тартмасы - тышкы мәгълүмат чараларын әзерләү ысулы, корылма эчке яктыртылган бер күләмнән яисә күләмле элементлардан гыйбарәт;
авыл хуҗалыгы хайваннары - Терлекчелек һәм башка авыл хуҗалыгы продукциясен, терлек, кыйммәтле мехлы җәнлекләр, кроликлар, умарталар һәм башкалар җитештерү өчен кулланыла торган хайваннар. ;
махсуслаштырылган оешмалар - төзелгән муниципаль контрактлар нигезендә җирлек территориясен төзекләндерү өлкәсендәге эшчәнлекнең махсус төрләрен гамәлгә ашыручы төрле оештыру-хокукый рәвештәге юридик затлар;
территорияләрне тоту - җир кишәрлегендә урнашкан биналарны, корылмаларны, кече архитектура формаларын, коймаларны, төзелеш мәйданчыкларын, яшел утыртмаларны, җир асты инженерлык коммуникацияләрен һәм аларның конструктив элементларын, транспорт инфраструктурасы объектларын үз вакытында ремонтлау һәм фасадларын карап тотуга бәйле чаралар комплексы;
җирле әһәмияттәге юлларны тоту - юлларның, юл корылмаларының, юлларны комплекслы төзекләндерү элементларының транспорт-эксплуатация торышын тәэмин итә торган эшләр комплексы;
"Кулланучылар хокукларын яклау турында" Федераль закон, атап әйткәндә, оешманың фирма атамасы (исеме), аның урнашкан урыны (адресы) һәм эш режимы, шулай ук законны урнаштыру мәҗбүрилеге яки эшлекле әйләнеш гадәте аркасында урнашкан һәм рекламага бәйле максатларны эзәрлекләми торган мәгълүмат булган мәгълүмат турында мәгълүмат. "Тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасы" һәм "тышкы мәгълүмат чарасы" төшенчәсе тиңдәш;
суперграфика - фасадларның архитектур-сәнгати бизәлеше алымнарының берсе (рәсем, орнамент, барельеф, мозаика);
тактиль өслек - өске катлам фактурасының сизелерлек үзгәреше булган өслек;
махсус җирлек әһәмиятендәге территорияләр - җирлекнең барлыкка килгән төзелешнең тышкы архитектур йөзен саклау максатларында әлеге Кагыйдәләр белән урнаштыруга рөхсәт ителә торган һәм рөхсәт ителми торган тышкы мәгълүмат урнаштыру типлары һәм төрләре билгеләнә торган, шул исәптән мондый

конструкцияләргә таләпләр билгеләнә торган махсус статуслы һәм (яисә) югары мәдәни-рекреацион һәм социаль кыйммәткә ия булган территориянең бер өлеше;
территорияләрне җыештыру - җитештерү һәм куллану калдыкларын, башка чүп-чарны, карны махсус билгеләнгән урыннарга җыюга, алып китүгә бәйле эшчәнлек төре, шулай ук халыкның экологик һәм санитар-эпидемиологик иминлеген һәм әйләнә-тирә мохитне саклауга юнәлдерелгән башка чаралар;
урамнар һәм гомумпоселок юллары - гомуми кулланылыштагы территорияләр, аларның җирлек мохите эстетикасына югары таләпләр куелган;
вәкаләтле орган - үз компетенциясе чикләрендә җирлек территориясен оештыруны, координацияләүне һәм төзекләндерүне тикшереп торуны гамәлгә ашыручы башкарма комитет;
фасад - бинаның тышкы ягы (төп, ян, ишегалды);
фон конструкцияләре - хәрефләр, билгеләр һәм декоратив элементлар фон өслегендә урнашкан тышкы мәгълүмат чараларын әзерләү ысулы;
фриз - фасадның декоратив әйләнә торган элементы яки горизонталь полоса рәвешендәге козырек;
фронтон - бинаның фасадының соңгы кат тәрәзәләренең югарыгы билгеләреннән яисә чыгыш ясаучы элементлардан фасадның өске ноктасына кадәр үлчәнгән түбәдән югарырак күтәрелүче йомгаклау өлеше;
территорияне төзекләндерү элементлары - төзекләндерүнең состав өлеше буларак кулланыла торган декоратив, техник, планлаштыру, конструктив җайланмалар, үсемлек компонентлары, җиһазларның һәм бизәлешнең төрле төрләре, кече архитектура формалары, стационар булмаган объектлар, тышкы реклама һәм мәгълүмат чаралары.

II. Территорияләрне төзекләндерүгә, карап тотуны һәм җыештыруны оештыруга гомуми таләпләр

7. Җирлекнең бөтен территориясе һәм анда урнашкан барлык биналар (торак йортларны да кертеп) һәм корылмалар (алга таба - биналар, корылмалар) төзекләндерелергә, эчтәлеккә һәм җыештырылырга тиеш.
8. Гомуми файдаланудагы территорияләрне, шул исәптән урамнар, машина юллары, җирле әһәмияттәге автомобиль юллары, яр буйлары, скверлар, пляжлар, башка объектлар биләгән җир кишәрлекләрен карап тотуны һәм җыештыруны оештыру вәкаләтле органнарны үз вәкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашыра.
9. Физик һәм юридик затлар, аларның оештыру-хокукый рәвешләренә бәйсез рәвештә, милек хокукында, башкача яисә мәҗбүри хокукта (алга таба - җир кишәрлекләренең хокук ияләре), һәм аның янәшәсендәге территориядә, шулай ук законнарда һәм әлеге Кагыйдәләрдә каралган күләмдә биналар, корылмалар, мөстәкыйль рәвештә яисә махсуслаштырылган оешмаларны үз акчалары исәбеннән җәлеп итү юлы белән карап тотуны һәм җыештыруны гамәлгә ашырырга тиеш.
Бина, корылма милекчелек хокукында яисә башка әйбер хокукында булган яисә берничә зат өчен мәҗбүри хокукта булган очракта, җыештырылырга тиешле территория милек хокукындагы өлешкә яисә күчемсез милек объектына башка хокукка пропорциональ рәвештә билгеләнә.

Җир кишәрлеге территориясендә төрле затларга караган берничә бина, корылма булса, территорияне тоту һәм җыештыру чикләре яклар килешүе белән билгеләнергә мөмкин.

Килешү булмаса, җыештырылырга тиешле территория биналарның, корылмаларның барлык милекчеләре яисә башка хуҗалары (кулланучылар) арасында тигез өлешләрдә билгеләнә.

Физик яисә юридик зат биләмәсендәге җир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, биләмәсендәге фактта урнашкан җир кишәрлеге чиге, шулай ук аның янәшәсендәге территория җыештырылырга тиеш.

Бина, корылма милек хокукында яисә башка төрле хокукта булган очракта, берничә зат мәҗбүри хокукта булса, фасадның эчтәлеге якларның килешүе белән билгеләнергә мөмкин.

Килешү булмаса, фасадның эчтәлеге милек хокукында яисә күчемсез милек объектына башка хокукта өлешләргә пропорциональ рәвештә гамәлгә ашырыла.

10.Җирле әһәмияттәге автомобиль юлларын тоту һәм җыештыру муниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге төр эшләрне үткәрүгә конкурс откан махсуслаштырылган оешмалар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

10.1.Күпфатирлы йортларның һәм аңа якын территорияләрнең йорт яны территорияләрен тоту һәм җыештыру күпфатирлы йортлар белән идарә итүнең бер ысулы: торак милекчеләре ширкәте яисә торак кооперативы яисә башка махсуслаштырылган кулланучылар кооперативы, идарәче оешма, күпфатирлы йортта гомуми мөлкәтне тоту һәм ремонтлау эшләрен башкаручы затлар тарафыннан - әлеге йортта күпфатирлы йорт милекчеләре белән турыдан-туры идарә иткәндә гамәлгә ашырыла (алга таба - идарәче оешмалар).

11.Шәхси торак йортларның һәм аңа якын территорияләрнең территорияләрен тоту һәм җыештыру биналар милекчеләренең (алардагы урыннар) һәм янәшәдәге территорияләрне төзекләндерүдә катнашу Тәртибе нигезендә мондый йортларның милекчеләре (яллаучылары) тарафыннан башкарыла.

12. Яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын тоту һәм карау түбәндәгеләрне гамәлгә ашыра:

1) бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә - җир кишәрлегенең милекчеләре яисә башка хокук ияләре;

2) гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр чикләрендә - муниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге эшләрне башкаруга конкурс откан вәкаләтле орган яисә махсуслаштырылган оешма;

3) чикләнгән файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр (предприятиеләр, оешмалар, учреждениеләр) һәм махсус билгеләнгән урыннар чикләрендә (санитария зоналары, су саклау зоналары, зиратлар, питомниклар) - әлеге объектларның хуҗалары;

4) йорт яны территорияләре чикләрендә - күпфатирлы йортлардагы торак урыннар милекчеләре яисә идарәче оешмалар;

5) җир өсте коммуникацияләренең, шул исәптән электр челтәрләренең, яктырту челтәрләренең, радиолинияләрнең сак зоналарында күрсәтелгән коммуникацияләр хуҗалары;

6) җир асты коммуникацияләренең сак зоналарында (әгәр урнаштыру рөхсәт ителгән булса) - күрсәтелгән коммуникацияләр хуҗалары.
13. Урамнардан һәм юллардан грунт һәм җир өсте суларын чыгару өчен билгеләнгән кюветларны, торбаларны, дренаж корылмаларын җыю һәм чистарту, су сиптерү канализациясе коллекторларын һәм яңгыр суларын чистарту аларны эксплуатацияләүче оешмалар тарафыннан башкарыла.
14. Җәмәгать бәдрәфләрен урнаштыру һәм тоту тәртибе гамәлдәге законнар, санитария кагыйдәләре һәм нормалары нигезендә билгеләнә.
Санитария һәм туалетларның техник торышы өчен җаваплылыкны аларның милекчеләре, хуҗалары, арендаторлары яки махсуслаштырылган оешмалар китерә, аларга хезмәт күрсәтә.
15.Төзекләндерү эшләрен башкару ешлыгы эшләрнең заказчысы тарафыннан объектларның тиешле санитар һәм техник торышын тәэмин итүне исәпкә алып билгеләнә.
 чын Кагыйдәләр.
17.Вәкаләтле орган җирлек территориясен, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләрне, билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә карап тоту һәм җыештыру эшләренең үтәлешен тикшереп тора.

III. Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм җир кишәрлекләрен тышкы күренешенә, фасадларның һәм коймаларның, юлларның, индивидуаль торак йортларның, яңгыр канализациясе челтәрләренең, күзәтү һәм яңгыр сулары коеларының, су бүлеп чыгару корылмаларының, техник элемтә чараларының, тышкы яктырту объектларының, кече архитектура рәвешләренең, стационар булмаган объектларның, төзелеш эшләрен җитештерү урыннарының, күмү урыннарының тышкы кыяфәтенә, автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау урыннарына карата таләпләр. Җирлек территориясен бәйрәм белән бизәү

Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм җир кишәрлекләрен тоту буенча гомуми таләпләр

18.Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм җир кишәрлекләрен милекчеләре яисә башка хокук ияләре үзләре йә махсуслаштырылган оешмаларны үз акчалары исәбеннән җәлеп итү юлы белән тоталар.
19.Алар урнашкан биналарның, корылмаларның һәм җир участокларының эчтәлеге алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм җир кишәрлекләрен төзекләндерүне үз эченә ала:
биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту;
2) җир кишәрлеген җыештыру һәм санитар-гигиена белән чистарту;
3) гражданнар, оешмалар һәм индивидуаль эшкуарлар эшчәнлеге нәтиҗәсендә барлыкка килә торган җитештерү һәм куллану калдыкларын җыю һәм алып китү;
Җир кишәрлегендә урнашкан яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын карап тоту һәм тәрбияләү.
20.Биналарның, корылмаларның фасадлары төзелеш өлешендәге, декоратив бизәлешле һәм инженерлык элементларына күренеп торган зыян күрергә тиеш түгел

һәм тиешле эстетик халәттә ярдәм итәргә тиеш. Бинаның фасадын буяу фасадның гомуми мәйданының 1%тан артыграгын тәшкил итмәскә тиеш.

Биналар, корылмаларның фасадлары эчтәлеге

21.Биналарның фасадлары, корылмалары эчтәлеге:
21.1.фасадларның, шул исәптән керү ишекләрен һәм козырекларын, балкон һәм көймә коймаларын, түбәләрен һәм аерым баскычларны, төшү һәм баскычларны коймаларны, витриналарны, декоратив детальләрне һәм башка конструктив элементларны, һәм аларның төсен үз вакытында ремонтлауны һәм торгызуны һәм торгызуны;
21.2. Суүсемнәрнең, су торбаларының һәм сливларның төзек хәлдә булуын һәм аларның эчтәлеген тәэмин итү;
21.3.герметизация, җөйләрне сүтеп ябыштыру һәм тишеп чыгару;
21.4.керү урыннарын, тәрәзә төпләрен һәм ишегалларына керү урыннарын торгызу, ремонтлау һәм вакытында чистарту;
21.5.фасад өслекләрен, шул исәптән фасадларның элементларын, аларның торышына һәм эксплуатацияләү шартларына бәйле рәвештә, вакытында чистарту һәм юдырту;
21.6. Тәрәзәләрне һәм витриналарны, вывескаларны һәм күрсәткечләрне вакытында юу;
21.7.язулардан, рәсемнәрдән, белдерүләрдән, плакатлардан һәм башка мәгълүмати-басма продукциядән, шулай ук граффитидан чистарту.
22.Милекчеләр, биналарның, корылмаларның хокук ияләре, торак булмаган биналарның төзелгән-кушып төзелгән биналары һәм тиешле вазыйфалар йөкләнгән башка затлар түбәндәгеләргә бурычлы:
22.1.Кирәк булганда, елга бер тапкырдан да ким түгел, фасадларны чистартып юарга,
22.2.кирәк булган саен, елга ике тапкыр, язын (җылыту системаларын сүндергәннән соң) һәм көзен (җылыту сезоны башланганчы), тәрәзәләр пыяласының эчке һәм тышкы өслеген, балкон һәм көймә ишекләрен, керү ишекләрен химик чаралар белән чистартырга һәм юарга;
22.3. Агымдагы ремонтны, шул исәптән фасадның төсен, фасадның факттагы торышын исәпкә алып, 5-6 ел эчендә даими рәвештә яңартып үткәрергә;
22.4.фасадның аерым элементларын (цоколь, күселәр, баскычлар, приямкалар, керү ишекләре, капка, цоколь тәрәзәләре, балконнар һәм көймәләр, су үткәргеч торбалар, тәрәзә төбендәге отливлар, сызыкча ачышлар һәм башка конструктив элементлар) төзекләндерергә;
чыгыш ясаучы конструкцияләр җимерелү куркынычы янаган очракта, 22.5 Сак-кисәтү чараларын (киртәләр, челтәрләр урнаштыру, элементның җимерелә торган өлешен демонтаж һ.б.) башкарырга;
22.6. Мондый вывеска эксплуатацияләнмәгән очракта (арендатор (субарендатор) һәм башка очракларда тышкы мәгълүматны (вывеска) урнаштыру чарасын демонтажларга.
23.Фасадларны эксплуатацияләгәндә рөхсәт ителми:

23.1.бина һәм корылмаларның фасадлары стеналары өслегенең зарарлануы (пычрануы) : подтеклар, ефәк буяулар, ярыклар булу, штукатурка, тышлау җайланмалары өзелү, кирпеч кладкаларының зарарлануы, тимер-бетон конструкцияләрнең саклану катламының өзелүе һ.б.
23.2.панераара бәрелешләрнең герметизациясен бозу;
23.3.штукатуркаларның, тышчаларның, фасадларның, биналарның яисә корылмаларның цоколь өлешенең җимереклеге (шартлавы, пычрануы), шул исәптән тәрәзә, керү приямкалары конструкциясенең төзексезлеге;
23.4.балконнар, көймә, эркерлар, тамбурлар, карнизлар, козыреклар һ.б. биналарның һәм корылмаларның фасадларның чыгыш ясаучы элементлары зарарлану (пычрану);
23.5.балконнарның, көймәләрнең, парапетларның коймалары җимерелү (булмау, пычрану) һ.б.
23.6. Бинаның фасадында һәм (яисә) түбәсендә, вәкаләтле орган белән килештерелгән паспортсыз тышкы мәгълүмат урнаштыру чараларын урнаштыру һәм эксплуатацияләү, гамәлгә кую такталарыннан, режимлы табличкалардан тыш;
23.7.афишаларны, белдерүләрне, плакатларны һәм башка мәгълүмати-басма продукцияне фасадларда, тәрәзәләрдә (шул исәптән тәрәзә уемының эчке ягында), биналарның, төзелешләрнең һәм корылмаларның пыялаланган ишегендә (шул исәптән ишекнең пыяла өслегенең эчке ягында) алга таба куллану максатларында элү һәм ябыштыру;
23.8.күпфатирлы йорттагы биналарның, корылмаларның милекчеләре ризалыгын алмыйча, биналарның фасадына, корылмаларга граффити ясау.
24. Була:
24.1.керү юлларында мәгълүмати стендлар урнаштыру;
24.2.проект карары нигезендә биналар түбәсендә эфир телевидениесен коллектив кабул итү системаларының антенналары һәм кабельләре урнаштыру.

Йорт билгеләре

25.Биналар, корылмалар йорт билгеләре белән җиһазланган булырга тиеш.
26. Аншлаглар һәм номер билгеләре чисталыкта һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Аншлагларның һәм номер билгеләренең чисталыгы һәм төзеклеге өчен биналарны карап тоту өчен җаваплы затлар җаваплы.

Керү төркемнәре (төеннәр)

27. Биналарның, корылмаларның керү төркемнәрен яктырту җайланмасы, лапас (козырек), өслекләрне үзара бәйләү элементлары (баскычлар һ.б.) белән, инвалидларны һәм халыкның аз мобильле төркемнәрен күчерү өчен җайланмалар (пандуслар, култыксалар һәм башкалар) белән җиһазландырырга кирәк.).
Пандус горизонталь канаулардан башка кытыршы текстуралы материалдан башкарылырга тиеш. Талаучы конструкцияләр булмаганда, пандуслар кимендә 75 мм биеклектәге бораулар каралган. бордюр пандусының авы 1:12 кабул ителә.
Пандус яки аның озынлыгы 9 м дан артык борылганда һәр 9 м саен 1,5 х 1,5 м зурлыктагы горизонталь мәйданчыкны күздә тоту тәкъдим ителә. Төшерү

тәмамланганнан соң горизонталь мәйданчыкларда дренаж җайланмаларын проектларга кирәк. Пандусның башында һәм ахырында юлның горизонталь участокларын әйләнә-тирәдәге өслекләрдән аерылып торган текстура һәм төс белән башкарырга кирәк.
Баскычның ике ягында да яки пандуста да стенадан 40 мм ераклыктагы түгәрәк яки турыпочмаклы кисемтә 800-920 мм биеклектә тоткалар каралган. Баскычларның киңлеге 2,5 м һәм аннан да киңрәк булганда, бүлүче тоткалар күздә тотыла. Кулъязмаларның озынлыгы һәр яктан 0,3 м дан да ким булмаган баскычның озынлыгы яки озынлыгы зуррак билгеләнә. Кул эше конструкциясе кулның металл белән орынуын булдырмаска тиеш.
28. Керү төркемнәрен проектлаганда, биналарның, корылмаларның фасадларын яңартканда, үзгәрткәндә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:
28.1.подвалга һәм цоколь катка керү юлларын ясау, идән дәрәҗәсе гомуми файдаланудагы территориягә чыга торган фасадлардагы җир дәрәҗәсеннән 1,2 метрдан югарырак урнашкан биналарга;
28.2.җәяүлеләр хәрәкәтенә комачаулаучы терәк элементларын (колонналар, стоклар һ.б.) урнаштыру;
28.3.бинаның барлык фасадының комплекслы чишелешен исәпкә алып, проект документациясен эшкәртмичә ике һәм аннан күбрәк керү җайланмасы (булганнарын исәпкә алып);
28.4.урам-юл челтәре тротуарлары зонасында җиңел конструкциялардән (баскычлар, пандуслар, баскыч, яшелләндерү) керү төркеме элементларының минималь норматив киңлеге 0,5 м дан артыкка якын тротуарга урнаштыру;
28.5.күпфатирлы йортта урыннар милекчеләренең ризалыгын алмыйча, керү төркемен күпфатирлы йортта урнаштыру;
28.6.торак урын милекчесе ризалыгын алмыйча, керү төркеме өчен балкон куллану;
28.7.күпфатирлы йортларда урнашкан торак булмаган биналарның керү төркемнәрен, вәкаләтле орган белән килештермичә, ирекле урнаштыру.

Кровли

29.Биналар, корылмалар түбәләре, су үткәрү системасы элементлары, төтен чыгару һәм вентиляция системалары төзек хәлдә булырга һәм теләсә нинди һава торышы шартларында йорт һәм җәяүлеләр өчен куркыныч тудырмаска тиеш.
30.Кышын биналарның милекчеләре һәм башка хокук ияләре, шулай ук күпфатирлы йортлар белән идарә иткәндә идарәче оешмалар тарафыннан түбә кардан, боздан һәм кан тамырларыннан вакытында чистарту оештырылырга тиеш. Җәяүлеләр зонасына чыга торган якларда кар түбәсен чистарту участоклар киртәсе белән башкарылырга һәм барлык кирәкле чаралар кабул ителергә тиеш, бары тик тәүлекнең якты вакытында гына. Түбәнең калган скатларыннан кар ташлау, шулай ук яссы түбәләр эчке ишегалды территорияләренә чыгарылырга тиеш. Йорттан җәяүлеләр юлына ташланган, җәмәгать транспортының кӧтү тукталышы, юлларның бер өлеше кар һәм кичекмәстән җыештырылырга тиеш.
31.Кар һәм наледи ыргытканда, суыткычлар салганда, түбәдә ремонт һәм башка эшләр башкарганда агач һәм куакларның, электр белән тәэмин итүнең һава

линияләренең, яктырту һәм элемтәнең, юл билгеләренең, юл светофорларының, юл киртәләренең һәм җайланмаларының, җәмәгать транспортын көтү павильоннарының, декоратив бизәкләренең һәм биналарның инженерлык элементларының сакланышын тәэмин итә торган чаралар күрелергә тиеш. Күрсәтелгән элементлар зарарланган очракта, алар түбәне чистарткан һәм зарарланган очракта торгызылырга тиеш.

32. Биналарның, корылмаларның түбәләре су үткәргечләре булырга тиеш, алар җәяүлеләр һәм җәяүлеләр зоналарына агып төшә торган суның турыдан-туры элегүенә юл куймый. Желоба, воронка, водостоклар аерылгысыз булырга һәм җыелган су күләменең үткәрүенә исәпләнергә тиеш. Юл кырыйларына җәяүлеләр зоналары булган биналар ягына чыга торган шоферлар җәяүлеләр юлыннан читкә китәргә тиеш.

33. Рөхсәт ителми:

33.1.түбә өстендә түбә, түбә ябу (калак, скрепка, ломнар), төзелеш материаллары, ремонт калдыклары, файдаланылмый торган механизмнар һәм башка предметларны төзү;

33.2. Кар һәм чүп биналарының түбәсеннән су үткәргеч торбалар бүрәнкәсенә төшкән.

Җир кишәрлекләрен тоту

34.Җир кишәрлекләренең территорияләрен тоту түбәндәгеләрне үз эченә ала:

34.1 көндәлек чүп-чардан, яфраклардан, кар һәм боздан (наледи);

34.2.юлларның, күперләрнең, урамнарның, тротуарларның, юл йөрү юлларының, җәяүлеләр территорияләренең бозлавыкка каршы материалларын эшкәртү;

34.3.карны көрәү һәм себерү;

34.4.кар һәм боз чыгару (кар-боз берәмлекләре);

34.5.контейнер мәйданчыкларын, барлык төр калдыклар өчен контейнерлар, чүп савытлары, эскәмияләр, кече архитектура формаларын һәм башкаларны чиста һәм техник яктан төзек хәлдә тоту;

34.6.чүп-чар җыю камераларын, контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер мәйданчыкларын җыештыру, юу һәм дезинфекцияләү;

34.7. Яңгыр һәм кар суларын бүлеп чыгару;

34.8.каты көнкүреш, эре габаритлы һәм башка калдыкларны җыю һәм алып китү;

34.9.территорияләрдә тузан җыйуны һәм һаваның дымлануын киметү өчен су сиптерү;

34.10.яшел утыртмаларның сакланышын һәм аларны карауны тәэмин итү;

34.11.коммуналь билгеләнештәге объектларны, инженерлык коммуникацияләрен (корылмаларын), юлларны, тимер юл юлларын, күперләрне, җәяүлеләр өчен кичүләрне төзегәннән, реконструкцияләгәннән һәм ремонтлаганнан соң төзекләндерүнең бозылган элементларын торгызу, реставрацияләү, археологик һәм башка җир эшләрен башкару;

34.12.смотр һәм яңгыр суларын агызу коеларын (яңгыр суларын агулау канализациясе), гамәлдәге дәүләт стандартлары таләпләре нигезендә җир асты коммуникацияләре (корылмалары) коеларын тоту;

34.13. Җир кишәрлекләре коймаларын тоту, шул исәптән җимерелгән (сүтелгән, җимерелгән) биналар, корылмаларның коймаларын урнаштыру һәм карап тоту, бу территориягә чит затлар үтеп керү һәм (яисә) калдыкларны рөхсәтсез урыннарда урнаштыру мөмкинлеген юкка чыгара, шулай ук аларны пычрактан, кардан һәм мәгълүмати-басма продукциядән вакытында чистартуны тәэмин итү.

Юллар эчтәлеге

35.Юллар эчтәлеген муниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге эш төрләрен үткәрүгә конкурс откан махсус оешмалар башкара.

36. Юл территорияләрен карап тоту түбәндәгеләрне үз эченә ала:

1) юлларны, тротуарларны, ясалма юл корылмаларын, квартал эчендәге машина юлларын ремонтлау;

2) тротуарлардан (җәяүлеләр зоналары, сукмаклар) һәм юлларның, ясалма юл корылмаларының пычрак, чүп-чар, кар һәм боз җыештыру;

3) юл өслекләрен юу һәм сиптерү;

4) газларны һәм яшел утыртмаларны карау;

5) җәмәгать һәм тимер юл транспортының тышкы яктырту терәкләрен һәм контакт челтәрен ремонтлау;

6) кече архитектура рәвешләрен ремонтлау һәм буяу;

7) ясалма юл корылмалары составына керә торган смотр һәм яңгыр сулары коеларын, уен канауларын һәм ачык лотокларны төзү, ремонтлау һәм чистарту;

8) коймаларны, коймаларны, турникетларны, кече архитектура рәвешләрен ремонтлау, ремонтлау һәм ел саен буяу.

37.Юл капламаларын саклау максатларында түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

37.1.йөк ташу;

Рельслар, бүрәнәләр, тимер балчыклар, торбалар, кирпеч, башка авыр предметлар урамнарында төяү-бушату эшләрен башкарганда һәм аларны төзегәндә;

37.3.каты өслекле җирлек урамнары буйлап гусеница йөрешендә машиналар узып китте;

37.4.җәяүлеләр юлларында, тротуарларда зур йөк транспорты хәрәкәте һәм туктап тору;

37.5.төзелеш материалларын һәм төзелеш калдыкларын юл өлешендә һәм тротуарларда ыргыту һәм (яисә) берләштерү.

38.Юлларны төзекләндерүнең аерым элементларына таләпләр:

38.1.Җәяүлеләр өчен җәяүле киртәләр һәм тротуар баганаларының металл япмасы ел саен кышкы сезон тәмамланганнан соң, төзекләндерү айлыгы үткәрелү чорында башкарыла. Каплама алдыннан ремонтланган, пычрактан чистартылган, юылган һәм пычранган булырга тиеш;

38.2.барлык юл тамгалары заказчы тарафыннан билгеләнгән срокларда һәм чиратлылык тәртибендә юл билгеләре ясауга расланган паспортлар (схемалар) нигезендә башкарылырга тиеш;

38.3.юлларның юл билгеләре таләп ителә торган төсләр һәм яктылык-техника характеристикаларын, эләктерү коэффициентын, эксплуатацияләүнең бөтен чоры дәвамында мәйданның сакланышын тәэмин итәргә тиеш;

38.4.конструкцияләр һәм юл билгеләрен беркетү системалары монтажның күз күреме шартларына һәм мөмкинлекләренә карап сайлана;
38.5.юл билгеләре төзек хәлдә булырга, вакытында чистартылырга һәм юылырга тиеш.
Вакытлыча билгеләнгән юл билгеләре аларны урнаштыру зарурлыгын китереп чыгарган сәбәпләрне бетергәннән соң бер тәүлек эчендә төшерелә;
38.6.визуаль-коммуникация системасы элементлары: транспорт һәм җәяүлеләр хәрәкәте юнәлешләре күрсәткечләре, җирлекнең планлаштыру-структур элементлары күрсәткечләре юлларда һәм транспорт чишелешләрендә аларга таба хәрәкәт итү юнәлешен күрсәтү өчен билгеләнә;

Шәхси торак йортларны тоту һәм территорияне төзекләндерү

39. Индивидуаль торак йортлар милекчеләре (яки) яллаучылар (алга таба - торак йортлар хуҗалары), әгәр закон яки килешү белән башкасы каралмаган булса, түбәндәгеләр бурычлы:
39.1.торак йортларның фасадларының, коймаларның (коймаларның) тиешенчә торышын тәэмин итәргә, шулай ук йорт биләмәләре чикләрендә башка корылмаларның торышын тәэмин итәргә, аларны вакытында ремонтларга һәм буярга;
39.2.торак йортта номер тамгасы булырга һәм аны төзек хәлдә тотарга;
39.3.йорт биләмәсе территориясен тәртиптә тотарга һәм янәшәсендәге территориянең тиешле санитар халәтен биналар (аларда биналар) милекчеләренең һәм янәшәдәге территорияләрне төзекләндерүдә катнашу тәртибе нигезендә тәэмин итәргә.;
39.4.йорт биләмәләре чикләрендә яшел утыртмаларны тәртиптә тотарга, куакларны һәм агачларны санитар кисеп алырга, агачларны газүткәргечләрнең, кабельле һәм һава линияләренең һәм башка инженерлык челтәрләренең сак зонасында агач утыртмаска;
39.5 Канауларны һәм су агызыр өчен торбаларны чистартырга, язгы чорда кар суларын үтүне тәэмин итәргә;
39.6.тирә-яктагы территорияләрдән чистартылган карны транспорт үтү, андагы инженерлык коммуникацияләренә һәм корылмаларга керү, җәяүлеләрнең үтеп керүе һәм яшел утыртмаларның сакланышы тәэмин ителерлек итеп җыярга;
39.7.үзәкләштерелгән канализация, юынгыч чокыр, бәдрәф булмаганда бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә санитария нормалары нигезендә аларны даими рәвештә чистарту һәм дезинфекцияләү башкарырга;
39.8.каты һәм эре габаритлы калдыкларны махсус мәйданчыкларда урнаштырылган контейнерларга урнаштырырга;
39.9.каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны билгеләнгән тәртип нигезендә үз вакытында җыеп алуны һәм чыгаруны тәэмин итәргә.
40. Шәхси торак төзелеше территориясендә рөхсәт ителми:
40.1. Йорт биләмәләре чикләреннән читтәге коймаларны урнаштырырга;
40.2.Яфракны, йорт биләмәләре территорияләрендә һәм аларга якын территорияләрдә калдыкларның һәм чүп-чарның теләсә нинди төрләрен яндырырга;

40.3.күмер, тара, утын, эре габаритлы калдыкларны, төзелеш материалларын, йорт биләмәләре территориясен кушарга;
40.4.йорт биләмәләре территориясе өчен транспорт чараларын юарга;
40.5 Ишегалды корылмалары төзергә, йорт биләмәләре территориясе өчен чүп-чар чокырлары корырга;
40.6.әлеге территориянең урамнарында махсус транспорттан һәм урып-җыю техникасыннан файдалану мөмкинлеген тоткарлый торган киртәләрне урнаштырырга;
40.7.территорияне төзекләндерү элементларын җимерергә һәм бозарга, сулыкларны кисәргә;
40.8.урнашу территориясе өчен комплектланган (төзек булмаган) транспорт чарасын сакларга;
40.9.янәшәсендәге территорияне теләсә нинди калдыклар белән чүпләргә;
40.10. сыек пычрак суларны агызып, ясалма юынтык сулар агызып чыгаруны билгеләргә, җитештерү һәм куллану калдыкларын юл өлешендә алып чыгу.
41 (1). Җир кишәрлеге хуҗасы хуҗалык корылмалары төзегән очракта, янәшәсендәге территориядә төзелеш материалларын вакытлыча кушарга (6 айга кадәр) рөхсәт ителә. Шул ук вакытта автотранспортка бару тәэмин ителергә тиеш.

Яңгыр канализациясе челтәрләрен, күзәтү һәм яңгыр коеларын, су чыгару корылмаларын тоту

42. Смотр һәм яңгыр сулары коелары, җир асты коммуникацияләре коелары, люклар (рәшәткәләр) ябык хәлдә булырга һәм транспорт һәм җәяүлеләрнең куркынычсыз хәрәкәтен тәэмин итә торган төзек хәлдә булырга тиеш.
42.Кабул итү бүлмәләрен, тупик, смотр һәм башка коеларны һәм камераларны тоту, чистарту һәм төзек техник хәлдә тоту гамәлдәге дәүләт стандартлары таләпләре нигезендә аларның хуҗаларын тәэмин итә.
43.Җирлектә магистраль һәм квартал эчендәге яңгыр канализацияләрен тоту һәм эксплуатацияләү махсуслаштырылган оешмалар белән төзелгән шартнамәләр нигезендә җирлек бюджетында шушы максатларга каралган акчалар чикләрендә гамәлгә ашырыла.
Ведомстводагы яңгыр канализациясе челтәрләрен тоту һәм эксплуатацияләү тиешле оешмалар акчалары исәбеннән башкарыла.
Хуҗасыз инженерлык коммуникацияләре һәм күзәтү коелары юлларны карап тотучы махсуслаштырылган оешмалар тарафыннан тиешле куркынычсыз хәлдә ярдәм күрсәтелергә тиеш.
44.Ливияле канализация коллекторларын саклау максатларында коллектор күчәренең һәр ягына каравыл зонасы - 2 м билгеләнә.
45.Ливия канализациясе коллекторлары саклау зонасы чикләрендә тиешле документларны рәсмиләштермичә һәм эксплуатацияләүче оешма белән язмача килештермичә, гамәлдәге законнарда билгеләнгән очракларда түбәндәгеләр рөхсәт ителми:
45.1.җир эшләрен башкарырга;

45.2.явым-төшем канализациясе челтәрен җимерергә, су кабул итү люкларын ватарга яки җимерергә;
45.3.төзелешне башкарырга, сәүдә, хуҗалык һәм көнкүреш корылмаларын урнаштырырга;
45.4.сәнәгать, көнкүреш калдыкларын, чүп-чарны һәм башка материалларны ташларга.
46. Су үткәргечләр, канализация, яңгыр җайланмалары, системалар, челтәрләр һәм корылмаларның төзексезлеге, шулай ук газ, тротуарларга, урамнарга һәм ишегалды территорияләренә су агып төшү, агып төшү, агып төшү яисә агып төшү рөхсәт ителми.
47.Җирлек территориясендә коеларны һәм парга әйләндерү мәйданчыкларын төзү рөхсәт ителми.
48.Яңгырлы коеларның рәшәткәләре даими рәвештә чистартылган хәлдә булырга тиеш. Өлгергәнлекне чикли торган рәшәткәләр һәм коеларны чүпләү, тыю рөхсәт ителми. Ливия канализациясенең күзәтү һәм яңгыр сулары коеларын профилактик тикшерү һәм аларны чистарту елына кимендә ике тапкыр башкарыла. Смотр һәм яңгыр сулары коеларын чистартканнан соң, барлык пычранулар кичекмәстән чыгарылырга тиеш.
49.Смотр коелары люкларын бергәләү юл өлеше, тротуарлар, җәяүлеләр һәм велосипед юллары, яшел зоналар өслекләре белән бер дәрәҗәгә башкарылырга тиеш.
Юл өлеше, тротуарлар, җәяүлеләр һәм велосипед юллары, яшел зоналар, 2 см дан да артыкка булмаган яшел зоналар, су сиптерү коелары люкларын катнаштыру дәрәҗәсе 3 см дан артмаска да мөмкин.
50.Түбәләре яки рәшәткәләре җимерелгән яки булмаган коммуналь коелар файдаланыла торган челтәр оешмасы тарафыннан чикләнгән булырга һәм билгеләнгән вакытта алыштырылырга тиеш.
51. Инженерлык челтәрләрендә планлы эшләр башкарганда, канализация суларын агызу якындагы коеларда - канализация челтәре, су үткәргеч су һәм җылылык челтәрләреннән су канализациясе коела (ул булса). Юлга су ташлау тыела.
Чигенү нәтиҗәләрен бетерү зыян күргән инженерлык челтәрләре хуҗалары акчалары исәбеннән дә башкарыла.
52. Ливия канализациясе челтәрләренең төзек техник торышы өчен җаваплылык (шул исәптән люкларны, рәшәткәләрне үз вакытында ябу) эксплуатацияләүче оешмаларга йөкләнә.

Техник элемтә чараларының эчтәлеге

53.Кабельле элемтә линияләрен, телевидение, радио, Интернет һәм биналарны инженер-техник тәэмин итү өчен билгеләнгән башка шундый челтәрләрне урнаштыру җир асты юлы белән (траншеяларда, каналларда, тоннельләрдә) гамәлгә ашырыла.
54. Файдаланучы оешмаларның техник шартларын алу шарты белән биналарга башка ысул белән (һава, җир өсте) тышкы коммуникацияләрне үткәрү, аларны җир астында урнаштыру мөмкин булмаган очракта гына рөхсәт ителә.

55.Асылмалы элемтә линияләрен һәм һава-кабельле кичүләрне беркетү сыйфатында куллану рөхсәт ителми:
55.1.автомобиль юлларын төзекләндерү элементлары: юл киртәләре, светофорларны, юл билгеләрен урнаштыру өчен билгеләнгән элементлар һәм конструкцияләр;
55.2.фасадларның элементлары, түбәләр, диварлар һәм корылмалар (төтен, вентиляция, телевидение һәм радионы күмәк кабул итү системалары антенналары, фронтоннар, козыреклар, ишекләр, тәрәзәләр).
56.рөхсәт ителми:
56.1.элемтә кабельләрен салганда бер бинадан икенчесенә таба һава юлы белән узарга;
56.2.Кабель запасларын бүлү муфт шкафыннан тыш урнаштырырга;
57.Милекчеләр (хуҗалар) элемтәнең техник чараларын (кабельләр, кабельләрне беркетү элементлары, бүлү һәм мөфт шкафлары һәм башкалар), шулай ук алар ярдәмендә тиешле хәлдә кушыла торган техник җайланмаларны (киртләчләр һәм/яки изоляция тышчасы булмау, покраскасы булмау, коррозия һәм/яисә механик зарарланулар булу, үткәргечләр үткәрү һәм/яки аларны электр тапшыру терәкләренә һәм электр линияләренә юдырулар) тотарга тиеш.

Тышкы яктырту объектларын (чараларын) тоту

58.Тышкы яктырту элементларына яктырткычлар, кронштейннар, терәкләр, чыбыклар, кабельләр, туклану чыганаклары (шул исәптән җыю, туклыклы пунктлар, идарә әрҗәләре) керә.
59.Урамнар, юллар, җәяүлеләр өчен тротуарлар, торак кварталлар, ишегаллары, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар территорияләре, шулай ук җәмәгать һәм торак биналарның аншлаглары һәм номерлы билгеләре, юл билгеләре һәм күрсәткечләр, җирлек мәгълүматы элементлары һәм витриналар тәүлекнең караңгы вакытында яктыртылырга тиеш.
60.Милек формаларына карамастан, биналар һәм корылмалар милекчеләре проектлар нигезендә биналарның һәм корылмаларның архитектура-сәнгать яктырткычлары булуын һәм эшләвен тәэмин итәргә тиеш.
61.Төп мәйданнарда, магистральләрдә һәм урамнарда, транспорт тоннельләрендә эшләмәүче яктырткычлар саны 3 %тан артмаска тиеш, башка җирлек территорияләрендә (район билгеләнешендәге урамнар, ишегалды территорияләре) - 5 %, җир асты кичүләрендә - көндезге һәм кичке һәм төнге режимнарда 10 % тәшкил итә (кабызылган 10 яктырткычка бер мөһим әйбер кертелми).
62. Радиотасы булган газ-разрядлы лампалар бу максатлар өчен билгеләнгән махсус биналарда сакланырга һәм утильләштерү өчен махсуслаштырылган предприятиеләргә чыгарылырга тиеш.
Әлеге төр лампаларны җирлек чүплекләренә, чүп эшкәртү заводларына чыгару рөхсәт ителми.
63.Тышкы яктырту җайланмаларының металл баганалары, кронштейннары һәм башка элементлары чисталыкта булырга, крены, коррозия учакларын булдырырга

һәм кирәк булган саен милекчеләр (хуҗалар, кулланучылар) белән буялырга, ләкин өч елга бер тапкырдан да сирәгрәк булмаса да, төзек хәлдә калырга тиеш.
64.Тышкы яктыртуның бердәм системасына тоташтырылган урам һәм йорт яны яктырткычларын тоту һәм ремонтлау муниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге төр эшләрне үткәрүгә конкурс откан вәкаләтле орган яисә махсуслаштырылган оешма тарафыннан гамәлгә ашырыла.
Торак йортларны гамәлгә кертү җайланмаларына тоташтырылган йорт яны яктырткычын тоту һәм ремонтлау идарәче оешмалар тарафыннан гамәлгә ашырыла.
65.Тышкы яктырту терәкләре, җәмәгать (тимер юл) транспортының контакт челтәре терәкләре, саклау, бүлү киртәләре, юл корылмалары һәм юллар җиһазлары элементлары буялган булырга, язмалардан һәм теләсә нинди мәгълүмати-басма продукциядән чистартылырга, төзек һәм чиста булырга тиеш.
66.Тышкы яктырту терәкләрен, җәмәгать (тимер юл) транспортының контакт челтәре терәкләрен алмаштырганда күрсәтелгән конструкцияләр демонтажланылырга һәм өч тәүлек эчендә челтәр хуҗалары тарафыннан чыгарылырга тиеш.
Тышкы яктыртуның сынган терәкләрен чыгару юллардагы терәк хуҗасы тарафыннан кичекмәстән, калган территорияләрдә - шундый кирәк (демонтаж) табылганнан соң бер тәүлек эчендә башкарыла.
67.Җәмәгать (тимер юл) транспортының яктырту һәм контакт челтәренең терәкләрендә урнаштырылган барлык элементларның һәм объектларның төзек һәм куркынычсыз торышы һәм канәгатьләнерлек тышкы кыяфәте өчен әлеге терәкләрнең милекчесе (хуҗасы) җаваплы.
68.Чыбыклар өзелгән, терәкләр, изоляторлар зарарланган очракта тышкы яктырту җайланмаларын эксплуатацияләү рөхсәт ителми.
Электр үткәргечләре өзелү яки терәкләрнең зарарлануы белән бәйле тышкы яктырту җайланмалары эшендә тәртип бозуларны, ачыкланганнан соң ук кичекмәстән юкка чыгарырга кирәк.
69. чыбыкларны һәм кабельләрне челтәргә һәм тышкы яктырту җайланмаларына тоташтыру рөхсәт ителми.
70.Тышкы яктырту чаралары белән җиһазланган тышкы яктырту объектлары яисә объектлар милекчеләре (хуҗалары), шулай ук тышкы яктырту объектларына (чараларына) хезмәт күрсәтүче оешмалар:
70.1.урамнарны, юлларны тиешенчә яктыртуны, терәкләрнең һәм яктырту җайланмаларының сыйфатын күзәтеп тору, бозылганда яисә зарарланганда үз вакытында ремонт ясарга;
70.2.билгеләнгән тәртип нигезендә яктыртуны кабызуны һәм сүндерүне күзәтергә;
70.3.тышкы яктыртуны һәм бизәүне урнаштыру, тоту, урнаштыру һәм эксплуатацияләү кагыйдәләрен үтәргә;
70.4.тышкы яктырту фонарьларын вакытында алыштырырга.
71. Тротуарларда урнашкан җәмәгать транспортының мачта һәм тышкы яктырту баганалары тирәсендә территорияләрне җыештырган өчен җаваплылык тротуарларны җыештыру өчен җаваплы затларга йөкләнә.
Трансформатор һәм бүлү подстанцияләренә якын территорияләрне, автоматик режимда эшләүче (хезмәт күрсәтүче персоналдан башка) башка инженерлык

корылмаларын җыештыру өчен җаваплылык әлеге объектлар урнашкан территорияләр хуҗаларына йөкләнә.

Кече архитектура формаларын тоту

72.Кече архитектура формаларына монументаль-декоратив бизәлеш элементлары, мобиль һәм вертикаль яшелләндерү җайланмалары, су җайланмалары, муниципаль җиһазлар, җирлек территориясендә коммуналь-көнкүреш һәм техник җиһазлар керә.
73. Кече архитектура рәвешләрен карап тоту бирелгән җир кишәрлекләре чикләрендә, гомуми файдаланудагы территорияләрдә җир кишәрлекләренә хокук ияләре тарафыннан гамәлгә ашырыла - вәкаләтле орган тарафыннан муниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге төр эшләрне үткәрүгә конкурс откан оешма белән шартнамә нигезендә тәэмин ителә.
74. Кече архитектура формалары хуҗалары бурычлы:
74.1. Чисталыкта һәм төзек хәлдә кече архитектура формаларын тоту;
74.2. Язгы чорда кече архитектур формаларга планлы карау башкарырга, аларны иске буяулардан, күгәректән, юудан, буяудан чистартырга, шулай ук сынган элементларны алыштырырга;
74.3.кышкы чорда кече архитектура формаларын, шулай ук аларга кар һәм боздан якын килүләрне чистартырга;
74.4.тигез кырлы җир белән комлыклар корырга, комлыкларны елга кимендә бер тапкыр алыштырырга;
74.5.балалар, спорт, хуҗалык мәйданчыклары һәм ял итү мәйданчыклары җиһазларының конструктив элементларының ныклыгы, ышанычлылыгы һәм иминлеге таләпләренә туры килүен күзәтергә;
74.6.фонтаннар эшләү чорында су өслеген көндәлек чүп-чардан чистартырга.
75. Рөхсәт ителми:
75.1.кече архитектур формаларны (балалар уен мәйданчыкларында өлкәннәрнең ял итүе, спорт мәйданчыкларында эчке кием киптерү һ.б.) билгеләү буенча кулланмау;
75.2.теләсә нинди мәгълүмати-басма продукцияне кече архитектур формаларда эләргә һәм ябыштырырга;
75.3.кече архитектура формаларын һәм аларның конструктив элементларын сындырырга һәм җәрәхәтләргә;
75.4.фонтаннарда коенырга.

Стационар булмаган объектларның эчтәлеге

76.Стационар булмаган объектларны урнаштыру мондый объектларны муниципаль хокукый актта билгеләнгән тәртиптә урнаштыру схемасы нигезендә гамәлгә ашырыла.
77.Җир кишәрлеген арендалау шартнамәсе срогы тәмамлангач, стационар булмаган объект арендатор тарафыннан демонтацияләнергә, ә җир кишәрлеге иреккә чыгарылырга һәм башлангыч халәткә китерелергә тиеш.
78.Стационар булмаган объектларның милекчеләре булган юридик һәм физик затлар бурычлы:

78.1. Аларны ремонтларга һәм буярга. Ремонт проект документациясендә билгеләнгән тышкы кыяфәтне һәм төс чишелешен саклап калуны исәпкә алып башкарылырга тиеш;
78.2. Тирә-юньдәге территориядә яшел утыртмаларның, газларның, бордюр ташының, кече архитектура формаларының (алар булса) сакланышын күзәтергә, күрсәтелгән территорияне әлеге Кагыйдәләрдә билгеләнгән таләпләр нигезендә карап тотарга;
78.3. стационар булмаган объектлар янындагы урналарны билгеләргә, чүп-чардан көндез кирәк булган саен, ләкин тәүлеккә бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә чистартырга, урналарны елга бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә буярга.
79. Рөхсәт ителми:
79.1. Проектларда каралмаган корылмаларның, козырекларның, лапасларның һәм башка конструкцияләрнең стационар булмаган объектларына кертергә;
79.2. Стационар булмаган объектлар янында сәүдә-суыткыч җиһазлары куярга;
79.3. Тараны, товарларны, детальләрне, көнкүреш һәм җитештерү характерындагы башка предметларны стационар булмаган объектларда һәм аларның түбәләрендә кушарга, шулай ук стационар булмаган объектларны склад максатларына яраклаштырырга;
79.4. Стационар булмаган объектлар арасында җиһаз, калдыклар белән янгынга каршы өзеклекләр эшләтеп җибәрергә.

Төзелеш эшләрен башкару урыннарын тоту

80.Төзелеш мәйданчыкларын һәм аларга якын территорияләрне тоту, ремонт, төзелеш һәм башка төр эшләр тәмамланганнан соң төзекләндерү эшләрен яңарту йорт салучыга йөкләнә.
Эш алып барылмаган төзелеш объектлары төзелеш челтәрләре белән ябылырга тиеш
81. Эшләр башланганчы, шулай ук төзелеш, ремонт һәм башка төр эшләрне җитештерү чорында:
81.1.төзелеш мәйданы территориясенең бөтен периметры буенча башкарма комитетның хокукый актлары таләпләре нигезендә типовой киртә урнаштырырга;
81.2.төзелеш мәйданчыгының гомуми тотрыклылыгын, ныклыгын, ышанычлылыгын, эксплуатация куркынычсызлыгын тәэмин итәргә;
81.3.төзелеш мәйданы киртәсенең техник торышын, аның чисталыгын тиешенчә күзәтеп торырга, пычрактан, кардан, наледидан, мәгълүмати-басма продукциядән һәм граффитидан вакытында чистартырга;
81.4.төзелеш мәйданы территориясенә кергәндә төзелеш объектының гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре таләпләренә җавап бирә торган мәгълүмати щитын урнаштырырга һәм аны тиешле хәлдә тотарга;
81.5.төзелеш мәйданчыгы периметры буйлап тышкы яктыртуны тәэмин итәргә;
81.6.төзелеш мәйданчыгына төзекләндерелгән подъездлар, йорт эчендәге юлларны һәм юлларда транспорт чаралары тәгәрмәчләрен чистарту яки юу пунктларын, алар урамнарның (машина юлларының) юл өлешенә пычрак һәм чүп-чар чыгарылуын булдырмый;

81.7.төзелеш мәйданчыгы территориясендә каты көнкүреш, эре габаритлы һәм төзелеш калдыкларын җыю өчен контейнерлар һәм (яисә) бункерлар булдыруны тәэмин итәргә;
81.8 Төзелеш мәйданчыгы территориясеннән билгеләнгән тәртиптә каты көнкүреш, эре габаритлы һәм төзелеш калдыкларын чыгаруны оештыруны тәэмин итәргә;
81.9. Төзелеш мәйданчыгы территориясеннән алынган һәм калдыклар булмаган карны билгеләнгән тәртиптә килештерелгән махсус билгеләнгән урыннарга чыгаруны тәэмин итәргә;
81.10.эшләрне башкарганда төзелеш мәйданчыгының, аңа һәм тротуарларның көн саен җыештырылуын, ел (кыш, җәй) фасылларын исәпкә алып, пычрактан, чүп-чардан, кардан, боздан;
81.11.эшләрне башкарганда гамәлдәге җир асты инженерлык коммуникацияләренең, тышкы яктырту челтәрләренең, яшел утыртмаларның һәм кече архитектура формаларының сакланышын тәэмин итәргә.
82.Төзелеш материаллары, җиһазлар, автотранспорт һәм күчмә механизмнар, ярдәмче бүлмәләр, эшче һәм хезмәткәрләрне вакытлыча тоту өчен көнкүреш вагоннары, төзелеш калдыкларының транспорт партияләрен вакытлыча саклау һәм туплау урыннары төзелешне оештыру проекты нигезендә төзелеш мәйданчыклары чикләрендә урнаштырыла.
83. Рөхсәт ителми:
84.1.гражданнарның шәхси һәм иҗтимагый иминлеген тәэмин итүгә бәйле коткару, авария-торгызу һәм башка кичектергесез эшләрдән тыш, 23.00 сәгатьтән 7.00 сәгатькә кадәр төзелеш, ремонт, төяү-бушату һәм тынлыкны бозуга китерүче башка эшләрне оештыру һәм үткәрү;
84.2. Башкарма комитетның рөхсәтеннән (күрсәтмәләреннән) башка юлларның һәм тротуарларның юл йөрү өлешен киптерү яки ябу;
84.3.чүп-чар яндырырга һәм төзелеш производствосы калдыкларын утильләштерергә.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска сроклы саклау урыннарын тоту

85.Автотранспорт чараларын (алга таба - туктап тору) һәм аларга якын территорияләрне озак һәм кыска сроклы саклау стоянкаларын тоту гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре, шулай ук әлеге Кагыйдәләр нигезендә стоянкалар урнаштыру өчен бирелгән җир кишәрлегенең (алга таба - хуҗасы) хокук иясе тарафыннан гамәлгә ашырыла.
86. Хуҗалар бурычлы:
86.1.территорияләрнең бөтен периметрына киртә куеп торырга, ул механик йогынтыларга һәм тышкы мохит йогынтысына тотрыклы булырга тиеш;
86.2.тоткарлыклар киртәләренең техник торышын, аларның чисталыгын күзәтергә, пычрактан, кардан, нальнан, мәгълүмати-басма продукциядән вакытында чистартырга;
86.3.нигезләнгән транспортны, стоянкалар янындагы территорияләрдә һәм территорияләрдә төрле конструкцияләрне җайга салуга юл куймаска;

86.5.стоянкалар территорияләрен гамәлдәге нормалар һәм кагыйдәләр таләпләренә туры килә торган яктылык тигез таралуны тәэмин итә торган тышкы яктырту белән җиһазландырырга;
86.6.ягулык-майлау материаллары агып торган автомобильләрне юу һәм автомобиль кую урыннары территорияләрендә юл куймаска;
86.7.тукталу территорияләрен санитария һәм янгынга каршы кагыйдәләрне үтәп тоту.
86.8.даими рәвештә тирә-юньдәге территорияләрне санитар эшкәртүне һәм чистартуны башкарырга, калдыклар җыю өчен контейнерлар (урналар) билгеләргә, каты көнкүреш калдыкларын, карны даими рәвештә чыгаруны тәэмин итәргә;
"Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында" 1995 елның 24 11 декабрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон.

Җирлек территориясен бәйрәм белән бизәү

87.Җирлек территориясен бәйрәм белән бизәү дәүләт һәм башка бәйрәмнәр, истәлекле вакыйгаларга бәйле чаралар уздыру чорында башкарыла.
Бәйрәм бизәлешенә дәүләт һәм муниципаль флаглар, лозунглар, гирлянд, панно вывескасы, декоратив элементлар һәм композицияләр, стендлар, трибуналар, эстрада урнаштыру, шулай ук бәйрәм иллюминациясе җайланмасы керә.
Бәйрәм бизәлеше элементларын әзерләгәндә һәм урнаштырганда юл хәрәкәтен җайга салуның техник чараларын төшереп калдырырга, аларны начарайтырга рөхсәт ителми.

IV. Авыл җирлекләрен җыештыру тәртибе, төзекләндерү эшләре исемлеген һәм аларны даими башкару тәртибен дә кертеп

Җирлек территориясен җыештыру һәм карап тотуга гомуми таләпләр

88. Җирлек территориясен җыештыру һәм карап тоту түбәндәгеләр гамәлгә ашырыла:
1) җәйге чорда - 15 апрельдән 14 октябрьгә кадәр;
2) кышкы чорда - 15 октябрьдән 14 апрельгә кадәр.
Күрсәтелгән сроклар, һава шартларына карап, башкарма комитет тарафыннан төзәтелә ала.
89.Җирлек территориясен җыю түбәндәгеләрне үткәрү юлы белән башкарыла:
1) җирлек территориясен тоту, җыештыру буенча системалы эшләр;
2) Башкарма комитетның хокукый актлары нигезендә берәмлек массакүләм чаралар (шимбә өмәләре).
90.Җәйге чорда җирлек территориясен җыештыру юу, су сибү, себерү һәм җирлек территориясен карап тоту буенча башка эшләр башкару юлы белән җирлек территориясенең пычрануын һәм тузанлануын киметү максатында башкарыла һәм үз эченә түбәндәгеләрне ала:

90.1.Ясалма өслекле территорияләрне себерү (коры көннәрдә су сибү), урам-юл челтәре объектларының һәм яңгыр канализациясе белән җиһазландырылган башка территорияләрнең тузаннан һәм пычрагыннан юу. Ясалма өслекле юл өслекләрен, мәйданнарын, тротуарларын һәм башка территорияләрне юу бөтен киңлеккә башкарыла;
90.2.яңгырлы канализация рәшәткәләрен чистарту;
90.3.барлык территориядән чүп-чар җыю;
90.4.еллык, 1 июньгә кадәр срокта, кече архитектура формаларының, бакча һәм урам җиһазларының, урналарның, спорт һәм балалар мәйданчыкларының, коймаларның, бордюрларның төсе;
гомуми файдаланудагы территорияләрдә, чикләнгән файдаланудагы һәм махсус билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләрдән гайре, үләнне даими рәвештә кию (үләннең 15 см дан артык биеклегендә) һәм тәүлек дәвамында чабылган үләнне җыештыру;
90.6.яфрак коелу чорында - тәүлеккә бер тапкыр коелган яфракны җыю һәм алып чыгу;
90.7 Юудан соң бордюр янында лотокларны җыештыру.
91. Кышкы чорда гомуми файдаланудагы территорияне җыештыру түбәндәгеләрне үз эченә ала:
92.1.юл өслекләрен һәм тротуарларны кардан, кар һәм чүп-чардан чистарту;
92.2.скользкость яки бозлавык барлыкка килгәндә - җәяүлеләр өчен ком зоналары, баскычлар посыпкасы, бозлавыкка каршы материал белән юл капламнарын эшкәртү;
92.3.язгы чорда - кар эрү һәм кар суларының бүленгәнен оештыру.
93.Җирлек территориясендә башкарыла торган урып-җыю эшләре технологиясе һәм режимнары һава шартларына бәйсез рәвештә транспорт чараларының һәм җәяүлеләрнең каршылыксыз хәрәкәтен тәэмин итәргә тиеш.
94. Җәяүле тротуарларны, җир өсте кичүләрен, кышкы чорда баскычларны җыештыру үзенчәлекләре:
94.1.интенсив кар яву чорында җәяүлеләр өчен тротуарлар, баскычлар бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртелергә һәм чистартылырга тиеш;
94.2.бозлавык материаллары барлыкка килгәндә, беренче чиратта баскычлар, аннары тротуарлар эшкәртелә.
Бозга каршы материаллар белән эшкәртү вакыты тайгак табылганнан соң дүрт сәгатьтән артмаска тиеш;
94.3.калдыклар һәм химик реагентлар белән пычранмаган көпшәк карны, яшел үсентеләрне саклау һәм кар суларын агызып китүне тәэмин итү шарты белән, шушы максатлар өчен алдан билгеләнгән газонга яисә урыннарга салу рөхсәт ителә.
95. Җирлек территориясендә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:
95.1. Урамнарда, мәйданнарда, яшел утыртмалы участокларда, скверларда, паркларда, газоннарда, пляжларда һәм гомуми файдаланудагы башка территорияләрдә сортларга;
95.2. Гомуми файдаланудагы территорияләрдә, гамәлдәге законнар нигезендә бирелгән күмү урыннарыннан тыш, мемориаль намогия корылмаларын (истәлекле корылмаларны, коймаларны) билгеләргә;

95.3. шушы максатларда каралмаган урыннарда, шул исәптән җәмәгать транспортының муниципаль маршрутларының ахыргы пунктларында, салонны юуны, чистартуны һәм транспорт чараларына техник хезмәт күрсәтүне башкарырга;
95.4. Биналарны һәм корылмаларны төзекләндерү элементларын, һәйкәлләрне, мемориаль такталарны, агачларны, куакларны, гомуми файдаланудагы территорияләрдә төзекләндерү өчен кече архитектура формаларын һәм башка элементларны ватарга һәм аларга зыян салырга, шулай ук аларны үз белдеге белән яңадан бүлү, үзгәртеп кору һәм күчерүне башкарырга;
95.5. язулар, рәсемнәр төшерергә, мәгълүмати-басма продукцияне ябыштырырга һәм ябыштырырга, җәмәгать транспортын, диварларын, баганаларын, коймаларын һәм бу максатлар өчен каралмаган башка объектларны көтү тукталышларында граффити ясарга;
бирелгән җир кишәрлекләренең чикләреннән һәм (яисә) коймаларыннан читтә күчемле мөлкәтне кушарга һәм сакларга;
95.7. тару, сәнәгать товарлары һәм тротуарларда, газларда, юлларда башка сәүдә предметлары урнаштырырга һәм урнаштырырга;
95.8. Билгесез урыннарда кар өеп кую;
95.9.Тимер-бетон блоклар, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, корылмалар һәм башка җайланмалар кую юлы белән үз белдеге белән тротуарлар һәм юлларны ябарга.
96. Санкциясез урыннарда калдыклар урнаштырган затлар үз исәбенә әлеге территорияне җыештырырга һәм чистартырга, кирәк булганда җир кишәрлеген рекультивацияләүне үз исәбенә башкарырга тиеш.
Әгәр дә 20 тәүлек дәвамында рөхсәтсез урында калдыкларны урнаштырган зат билгеләнмәгән булса, калдыкларны алып ташлау һәм рөхсәтсез чүплекләр территорияләрен рекультивацияләү әлеге территорияне җыештыру өчен җаваплы оешмалар (яисә, әлеге төр хезмәт күрсәтүләрне шартнамәдә каралган булса, калдыкларны чыгаруны гамәлгә ашыручы махсуслаштырылган оешма) тарафыннан башкарыла.
97.Билгеләнгән тәртиптә бирелмәгән һәм муниципаль милектәге җир кишәрлекләрендә (территорияләрдә) стихияле барлыкка килә торган чүплекләрне бетерү вәкаләтле орган тарафыннан тәэмин ителә.

Җирле әһәмияттәге автомобиль юлларын җыю

98. Җирле әһәмияттәге автомобиль юлларын (алга таба - юллар) җыю юлларны, тротуарларны, парковкаларны (парковка кесәләрен), җәмәгать транспортын, пычрактан, чүп-чардан, кардан һәм боздан ясалма юл корылмаларын даими чистарту буенча чаралар комплексын үз эченә ала.
99. Язгы-җәйге чорда юлларны җыештыру юуны, сибүне, тузанлылыкны бетерүне, себерүне һ.б.ны үз эченә ала.
Көзге-кышкы чорда юлларны җыештыру чүп-чар, кар һәм боз җыюны һәм чыгаруны, пычракны, юлларны ком-тоз катнашмасы белән ташуны, тротуарларны коры ком белән җибәрүне күздә тота.

Юл буенда урнашкан урналарны көнгә кимендә бер тапкыр чистарталар, тукталыш мәйданчыкларында көнгә ике тапкыр чистарталар.

101.Җәмәгать транспортының көтү павильоннары буялмаган, буялган һәм юылган, рөхсәт ителмәгән мәгълүмати-басма продукциядән, граффитидан чистартылган булырга тиеш. Кышкы чорда кардан чистартылырга тиеш.

102. Аерым элементлар буенча юлларны җәйге җыештыруга таләпләр:

102.1.үтү өлеше пычрануның төрле төрләреннән тулысынча чистартылырга һәм бөтен киңлеккә юылырга тиеш. Җайлаштыру сызыклары белән билгеләнгән көзге, резерв полосалар комнан һәм вак чүп-чардан даими чистартылырга тиеш;

102.2ике метрлы лотковый зоналарда грунт-комлы нанослар һәм пычранулар булырга тиеш түгел. Махсуслаштырылган машиналарның эш цикллары арасында барлыкка килергә мөмкин комлы кисәкчәләр һәм төрле вак чүп-чар белән пычранулар рөхсәт ителә;

102.3.юл кырыйлары эре габаритлы калдыклардан һәм башка чүп-чардан чистартылырга тиеш;

103.Юлларны кышкы җыештыруга таләпләр:

Кышкы чорда юлларны җыештыру түбәндәгеләрне үз эченә ала:

кардан һәм юл йөрү өлешен чистарту, җәмәгать транспортын көтү тукталышлары, себерү, карны өемгә күчерү һәм кар чыгару;

104. Рөхсәт ителми:

104.1. квартал эчендәге машина юлларыннан, ишегалды территорияләреннән, предприятиеләр, оешмалар территорияләреннән, төзелеш мәйданчыкларыннан, сәүдә объектларыннан чистартыла торган кар, боз, 8.00 сәгатьтән соң, шулай ук машина юлларын җыештыручы зат белән шартнамә булмаганда, тротуарларга, юлларның һәм машина юлларының үткән өлешен чыгарырга яисә тротуарларга күчерергә;

104.2.техник тоз һәм сыек хлор кальций тротуарларда бозлавыкка каршы реагент сыйфатында, җәмәгать транспортын көтү тукталышларында, паркларда, скверларда, ишегалларында һәм башка җәяүлеләр зоналарында һәм яшел утыртмалары булган территорияләрдә кулланырга;

билгеләнгән тәртиптә килештерелмәгән урыннарда кар чыгарырга һәм тезәргә;

104.4.кар өемнәрен формалаштыру:

1) күрү өчпочмагы зонасында бер дәрәҗәдә һәм тимер юл аша чыгу юлларының һәм урамнарның киселешендә;

2) җәмәгать транспортын көтү тукталышыннан 20 метрга якынрак;

3) транспорт киртәләре яисә югары бордюр белән җиһазландырылган юллар участокларында;

4) тротуарларда;

5) янәшәдәге территорияләргә кергән урыннарда;

104.5. юлга автотранспорт тәгәрмәчләре белән грунт һәм пычрак чыгарылган;

104.6. Грунт, чүп-чар, юаш төзелеш материаллары, җиңел тару, юлларның пычрануына юл куймый торган брезент яки башка материал белән агачларны ташырга, шулай ук төзелеш катнашмаларын һәм эремәләрен (шул исәптән цемент-ком эремәсен, известь, бетон катнашмаларын) юлларга, тротуарга, юл кырыена яки

юл буена якын газ полосасына кою мөмкинлеген юкка чыгармый торган чаралар күрмичә генә күчереп йөртергә.

Урып-җыю, санитар карап тоту һәм төзекләндерү
кешеләрнең ял итү һәм массакүләм булу урыннары

105. Кешеләрнең ял итү һәм массакүләм булу урыннарына түбәндәгеләр керә:
1) мәйданнар, парклар, скверлар, бульварлар, яр буйлары, җирлек урманнарында оештырылган ял урыннары, пляжлар;
2) актив ял итү һәм мавыктыргыч чаралар урыннары - стадионнар, уен комплекслары, ачык сәхнә мәйданчыклары һ.б.
3) сәүдә объектлары территорияләре (ваклап сату базарлары, сәүдә комплекслары, стационар булмаган вак ваклап сату челтәре объектлары комплекслары), җәмәгать туклануы, социаль-мәдәни билгеләнеш, көнкүреш хезмәте күрсәтү;
4) административ һәм иҗтимагый биналарга, учреждениеләргә якын территорияләр.
106. Гомуми файдаланудагы мәйданнарны, паркларны, скверларны, бульварларны, яр буен һәм башка территорияләрне җыю:
106.1. Кышкы чорда паркларда, бакчаларда, скверларда, бульварларда, яр буйларында һәм башка ял итү зоналарында юлларны җыештырганда, химик реагентлары булмаган карны шушы максатлар өчен алдан билгеләнгән урыннарга, яшел утыртмаларны саклаган һәм кар суларын агызып чыгаруны тәэмин иткән очракта, вакытлыча салып кую рөхсәт ителә.
107. Ваклап сату базарларын җыю һәм санитар карап тоту:
107.1. Ваклап сату базарлары (алга таба - базар) территорияләре төзекләндерелергә, бәдрәфләр, хуҗалык һәм контейнер мәйданчыклары, контейнерлар һәм урналар белән җиһазландырылырга, яңгыр һәм кар суларын агызу өчен каты өслекләре һәм уклоннары булырга, шулай ук суүткәргеч һәм канализация булырга тиеш;
107.2. Базар һәм аның тирәсендәге территорияләрне төп җыештыру аны япканнан соң башкарыла. Көндез чүп-чар җыючыларның каты көнкүреш калдыклары белән тутырылган чүп-чар җыештыру һәм чистарту эшләре башкарыла;
елның җәйге чорында базар территориясендә мәҗбүри тәртиптә атна саен дымлы җыештыру башкарыла;
107.4. Базар территориясе 40 кв. мәйданнар, прилавка сызыгы буйлап алар арасындагы ераклык 10 м дан артмаска тиеш;
108.Базар территориясендә һәм аның янәшәсендә урнашкан оешмалар, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре, киосклар, сәүдә палаталары һәм павильоннары эшчәнлеге каты көнкүреш калдыкларын чыгару һәм урнаштыру буенча хезмәт күрсәтүләргә килешү төземичә рөхсәт ителми.
109. Сәүдә һәм (яисә) җәмәгать туклануы объектларын җыештыру һәм санитар карап тоту:
109.1.сәүдә һәм (яисә) җәмәгать туклануы объектлары һәм якын-тирә территорияләр территорияләрен җыештыру тәүлегенә кимендә ике тапкыр (иртән һәм кич) гамәлгә ашырыла. Көндез чүп-чар җыючыларны һәм чүп-чар җыючыларны чүп-чар калдыклары белән тутырылган чүп-чар җыю эшләре башкарыла;

сәүдә һәм (яисә) җәмәгать туклануы объектларына керә торган ишек янында кимендә ике урна урнаштырыла;
Вакытлыча сәүдә итү урыннарында 109.3 метр радиуста тирә-як территорияләрне җыештыралар. Газ һәм тротуарларда тара һәм товарларны салу рөхсәт ителми;
109.4 калдыкларны чыгару тәэмин ителә.
110.Башка сәүдә мәйданчыкларының, стационар булмаган вак-төяк челтәр объектлары комплексларының, социаль-мәдәни билгеләнештәге территорияләрне җыештыру аларны елның җылы вакытында мәҗбүри алдан поливка белән япканнан соң башкарыла. Агымдагы урып-җыю көн дәвамында башкарыла. Көн саен каты көнкүреш калдыкларын чыгару тәэмин ителә.
111. Кешеләрнең ял итү һәм массакүләм булу урыннарын төзекләндерү:
111.1. Кешеләрнең ял итү һәм массакүләм булу урыннарында уңайлылык тудыру элементларының мәҗбүри исемлегенә катламның каты төрләре (плитә куәте яисә асфальт рәвешендә), өслекләрне бәйләү элементлары, яшелләндерү, эскәмияләр, чүп-чар өчен кече контейнерлар, урам техник җиһазлары, яктырту җиһазлары, архитектура-декоратив яктырту җиһазлары, җирлек мәгълүматын йөртүчеләр, яшелләндерү участокларын саклау элементлары (металл киртәләр, өслекнең махсус төрләре һ.б.лар) керә;
111.2. Кешеләр ял итә һәм күпләп була торган барлык урыннар, пляжлардан кала, каты өслекле яисә чәчелгән үләннәр яисә яшел үсентеләр булган үсемлекләр грунты булырга тиеш;
111.3. ял итү һәм кешеләр күпләп җыела торган территорияләрдә яшелләндерү участокларын чәчәк түтәлләре, газоннар, ялгыз, төркемле, рядовой бистәләр, вертикаль, күпкатлы, мобиль яшелләндерү формалары рәвешендә проектларга кирәк;
111.4. Кешеләргә ял итү һәм массакүләм булу урыннары, туалет урнаштыру һәм тоту таләпләрен үтәп, җиһазландырылган һәм эшли торган бәдрәф кабиналары белән комплектланырга тиеш;
111.5. пычранган саен, кешеләрнең ялы яисә массакүләм җыела торган урыннары территорияләрендә фонтаннар, буалар, елгалар ярлары чистартылырга тиеш;
111.6.массакүләм чаралар уздырганда, аларны оештыручылар чара, аңа якын территорияләрне җыештыруны һәм бозылган төзекләндерү урыннарын торгызуны тәэмин итәргә тиеш. Чараны үткәрү урынын, аңа якын территорияләрне җыештыру һәм бозылган төзекләндерү эшләрен торгызу тәртибе чараны үткәрүгә билгеләнгән тәртиптә тиешле рөхсәт алу стадиясендә билгеләнә.
117. Кешеләр ял итү һәм массакүләм булу урыннары территорияләрендә рөхсәт ителми:
117.1. тару һәм сәүдә җиһазларын бу урынга билгеләнмәгән урыннарда сакларга, урнаштырырга;
117.2.территорияне җитештерү һәм куллану калдыклары белән пычратырга;
117.3.автотранспорт чараларын юарга һәм ремонтларга, эшкәртелгән ягулык-майлау сыеклыкларын салырга;
117.4.автостоянкалар, гаражлар, аттракционнар уздырырга, билгеләнгән тәртипне бозып реклама конструкцияләре урнаштырырга;
117.5.газларны, табигый һәм ясалма яшелләндерү объектларын зарарларга;

117.6.кече архитектура формаларын зарарларга һәм аларны билгеләнгән урыннардан күчерергә;
117.7.сыек продуктларның калдыкларын, сатуратор җайланмаларыннан суны, тротуарларга квас һәм сыра цистерналарын, газ һәм поселок юлларын салырга;
117.8 автотранспорт чараларының түләүле стоянкаларын законсыз оештырырга;
117.9.үз белдеге белән стационар булмаган объектларны урнаштырырга;
117.10.тротуарларның асфальт-бетон өслеген, янәшәдәге яшел зоналарның бөтенлеген һәм территорияләрне төзекләндерүнең башка элементларын бозарга;
117.11. территориядә сәүдә-суыткыч җайланмасы кую;
117.12.халыктан каты көнкүреш калдыкларын җыю өчен билгеләнгән контейнерларга (бункерларга) каты көнкүреш калдыкларын, калдыкларны контейнерларга (бункерларга) урнаштыру өчен килешү булмаса, идарәче оешмалар белән каты көнкүреш калдыкларын җыю өчен каты көнкүреш калдыкларын (бункерларны) җыярга;
117.13.тимер-бетон блоклар, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, корылмалар һәм башка җайланмалар урнаштыру юлы белән тротуарларны үз белдеге белән каплау;
117.14.товарны сәүдә объектыннан читтә чыгарырга;
117.15.учак ягу, шул исәптән ачык ут куллануны күздә тоткан чаралар үткәрү, мангаллар һәм ризыкны ачык ут ярдәмендә җылылык белән эшкәртү өчен башка җайланмалар куллану.

Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен җыештыру, карап тоту һәм төзекләндерү

118. Йорт яны территориясен җыештыру:
118.1. Урып-җыю түбәндәге тәртиптә башкарылырга тиеш: тротуарларны, җәяүлеләр өчен юлларны (бозлавык һәм тайгак очрагында - ком чүбе), ә аннан соң ишегалды территорияләрен җыештыру;
118.2. Кар яву вакытында башкарыла торган кар чистартудан тыш, җыештыру 8.00 сәгатькә кадәр башкарыла.
Көндезге вакытта машиналар тизлеге 4 км/сәг. булганда җыюны механикалаштырырга мөмкин.
119. Җәйге җыештыру:
119.1 Йорт яны территорияләрен җәйге җыештыру: себерү, юу яисә су сибү - махсус машиналар ярдәмендә - күбесенчә иртә, иртәнге һәм соң, кичке сәгатьләрдә, башкарылырга тиеш;
119.2. Тротуар юуны бары тик ачык тротуарларда гына башкарырга кирәк, алар турыдан-туры су асты полосасы белән чиктәш, һәм биналардан урамның машина юлына таба юнәлештә;
119.3. Эссе вакытта тротуарларга су сибү кирәк булган саен башкарылырга тиеш, ләкин тәүлегенә кимендә ике тапкыр.
120. Кышкы җыештыру:
120.1. Түбәләрдә җыела торган кар үз вакытында җиргә ташланырга һәм прилот полосасына күчәргә, ә киң тротуарларда - валларга формалашырга тиеш;

120.2. Сугарулы кар тротуарлардан алгы өлешкә, ә ишегалларында - төзелеш урыннарына күчәргә тиеш;
120.3. Квартал эчендәге юллардан авышкан карны борт ташына параллель урнашкан өемнәргә һәм өемнәргә салырга яисә, кагыйдә буларак, ротор кар чистартучылары ярдәмендә юл буена салырга кирәк;
120.4. Урамнарның машина юлыннан газлар белән аерылган 6 м дан артык киңлектәге тротуарларда карны тротуар уртасына күчерергә рөхсәт ителә;
120.5. Кар өемнәренә һәм өемнәргә кар салу эшләре тротуарларда кар яву вакытыннан алты сәгатьтән дә соңга калмыйча, ә калган территорияләрдә 12 сәгатьтән дә соңга калмыйча төгәлләнергә тиеш;
120.6. Ишегалларда, квартал эчендәге юлларда, газларда һәм ирекле территорияләрдә, җәяүлеләрнең ирекле хәрәкәтенә һәм автотранспортның йөрүенә комачауламый торган, яшел утыртмаларны һәм кар суларын аерып алуны тәэмин итеп, пычранмаган ком-тоз катнашмалары белән капланмаган карны төзергә рөхсәт ителә;
120.7. Тротуарларны һәм квартал эчендәге машина юлларын кулдан җыештырганда кар тулысынча, ишек яңакларына җыештырылырга тиеш. Камилләштерелгән япмалар булмаганда, карны хәрәкәт астына җыярга кирәк, аннары аны тыгызлау өчен кар катламын калдырырга кирәк;
120.8.юл капламаларын эшкәртүнең шомалыгы барлыкка килгәндә, ком-тоз катнашмасы белән эшкәртү бүлүчеләр ярдәмендә 0,2-0,3 кг/м нормасы буенча башкарылырга тиеш;
120.9. Боз ясалышын эшкәрткәннән соң йомшартылган катнашмаларны, ачык грунтка, агачларга яки газларга эләгүгә юл куймыйча, күчерергә яисә күчерергә кирәк.
121. Яз җитү белән түбәндәгеләр тормышка ашырыла:
121.1. Салым суларын нормаль чыгару өчен таләп ителә торган урыннарда су агызып китүне тәэмин итү өчен, канауларны юдырту һәм чистарту;
121.2. Каралма суның люкларга һәм коеларны су кабул итүгә системалы рәвештә куылуы;
121.3.ишек алды территорияләрен кар эреп беткәч, калган кар һәм бозны чистарттылар.
122. Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен тоту:
122.1. Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен (алга таба - йорт яны территориясе) карап тоту түбәндәгеләрне үз эченә ала:
1) даими җыештыру;
2) күзәтү һәм су сиптерү коеларын, дренажларны, лотокларны, үрелгән торбаларны ремонтлау һәм чистарту;
3) инженер челтәрләренең смотр коеларына, янгын сүндерү су белән тәэмин итү чыганакларына (гидрантларга, сулыкларга һ.б.) каршылыксыз үтеп керүне тәэмин итү;
4) каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны җыю һәм алып китү;
5) яшелләндерү һәм булган яшел утыртмаларны карау;
6) кече архитектура рәвешләрен карап тоту, агымдагы һәм капиталь ремонтлау.

123. Барлык төр калдыклар контейнерлар һәм бункерларга җыелырга тиеш, алар су үткәрми торган өслекле контейнер мәйданчыкларында урнаштырыла, каты көнкүреш калдыкларын туплау нормалары нигезендә кирәкле күләмдә җыелырга тиеш.
124. Күпфатирлы йортларда яшәүче гражданнар түбәндәгеләргә бурычлы:
йорт яны территорияләрендә чисталык һәм тәртип саклауны;
124.2. Каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны махсус контейнерларга һәм йорт яны территорияләрендә урнашкан махсус мәйданчыкларга гына урнаштырырга.
125. Идарәче оешмалар түбәндәгеләрне тәэмин итәргә тиеш:
125.1.каты көнкүреш калдыклары өчен контейнерлар урнаштыру, ә анализланмаган биналарда - моннан тыш, сыек көнкүреш калдыклары өчен җыентыклар урнаштыру;
расланган график нигезендә каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны чыгару;
125.4.контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер мәйданчыкларын, аларга килү юлларын чиста һәм төзек хәлдә тоту;
125.5.подъездларга керү юлларында чүп савытлары, эскәмияләр урнаштыру һәм аларны вакытында чистарту;
125.6.тайгак участокларны ком-тоз һәм (яисә) махсус бозлавыкка каршы катнашмалар белән эшкәртү;
яшел үсентеләрне һәм газларны саклауны һәм квалификацияле тәрбияләүне;
125.9.Тышкы яктырту чараларын төзек хәлдә тоту һәм аларны караңгы төшү белән кертү.
126. Йорт яны территориясендә рөхсәт ителми:
126.1. Яфракны, калдыкларның һәм чүп-чарның теләсә нинди төрләрен яндырырга;
126.2. кер, кием, келәм һәм башка әйберләрне хуҗалык мәйданчыгыннан читтә эләргә;
126.3. контейнер мәйданчыкларына керү юлларын ябарга;
126.4. Урамнарның һәм юлларның юл өлешендә, тротуарларда, газларда һәм яшел зоналарда контейнерлар (бункерлар) билгеләргә;
билгеләнгән тәртипне бозуда йорт яны территорияләренең коймаларын үз белдеге белән билгеләргә;
126.6. Үз белдеге белән ишегалды корылмаларын төзергә;
26.7. йорт янындагы территорияне металл ватык, көнкүреш һәм төзелеш калдыклары һәм материаллар, шлак, зола һәм җитештерү һәм куллану калдыклары белән капларга, тараны кушарга һәм сакларга;
126.8. Умарталыклар салырга, калдыклар һәм чүп-чар ташларга;
126.9. Автотранспорт чараларын түләүле туктатуны оештырырга;
Тимер-бетон блоклар, баганалар, киртәләр, шлагбаумнар, объектлар, корылмалар һәм башка җайланмалар ярдәмендә квартал эчендәге машина юлларын үз белдегең белән ябарга;
126.11.автомашиналар, ягулык һәм майлар юуны башкарырга, тавыш сигналларын, тормозны һәм двигательләрне көйләргә;
126.12.кешеләр сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясаучы теләсә нинди эшләр башкарырга;

126.13.теләсә нинди сәүдә һәм җәмәгать туклануы предприятиеләрен, шул исәптән палаткалар, киосклар, ларька, мини-базарлар, павильоннар, җәйге кафелар, җитештерү объектлары, автомобильләрне, көнкүреш техникасын, аяк киемнәрен, шулай ук кунак бүлмәләреннән тыш, автостоянкаларны урнаштырырга;
126.14 йорт яны территориясенең эчке юллары буенча транспорт транзит хәрәкәтен гамәлгә ашырырга;
126.15.учак ягу, шул исәптән ачык ут кулллануны күздә тоткан чаралар үткәрү, мангаллар һәм ризыкны ачык ут ярдәмендә җылылык белән эшкәртү өчен башка җайланмалар куллану.
127. Идарәче оешмалар түбәндәгеләрне тәэмин итәргә тиеш:
127.1.яшел утыртмаларның сакланышы;
127.2 җәй көннәрендә һәм коры көннәрдә газоннарга, чәчәклекләргә, агачларга һәм куакларга су сибү;
127.3.аларда төзелеш материаллары, ком, чүп-чар, кар, боз һәм башка төзелешләрдән башка газларның сакланышы һәм бөтенлеге;
127.4. Яңа агач һәм куаклар утырту, юллар челтәре үзгәрү һәм җиһазларны билгеләнгән тәртиптә килештерелгән проектлар буенча гына яңадан планлаштыру, агротехник шартларны үтәп урнаштыру.
йорт яны территориясен төзекләндерү:
128.1.һәр йорт биләмәсенең территориясе, кагыйдә буларак, түбәндәгеләр булырга тиеш:
1) йорт кирәк-яракларын киптерү өчен хуҗалык мәйданчыгын, кием-салымны, келәмнәрне һәм йорт кирәк-яракларын чистартуны;
2) өлкәннәрне ял итү мәйданчыгы;
3) балалар өчен уен һәм спорт мәйданчыклары яшелләндерү һәм балаларның җәйге һәм кышкы ялы өчен кече архитектура формаларын кирәкле җиһазлау.
129.Әгәр участок территориясенең зурлыгы мөмкинлек бирсә, участок чикләрендә этләр йөртү өчен мәйданчык урнаштырылырга мөмкин.
130.Йортларның подъездлары каршындагы мәйданчыклар, юл йөрү һәм җәяүлеләр өчен юллар каты өслекле булырга тиеш. Каты өслекләр салганда, яңгыр суларын буш агызу мөмкинлеге каралырга тиеш.
131. Торак йортларга төзелгән җәмәгать корылмалары йортның торак өлешеннән изоляцияләнгән ишекләр булырга тиеш, шул ук вакытта персоналның автотранспортын кую ишегалды территориясеннән читтә булырга тиеш.
132. Торак йортның тәрәзәләре һәм фатирларга керү урыннары урнашкан ишегалды ягыннан җәмәгать билгеләнешендәге биналар өчен материаллар, продукция төяү рөхсәт ителми. Йөкне тәрәзәләре булмаган торак йортлар торбаларыннан, җир асты тоннельләреннән яки ябык дебаркадерлардан, юллар ягыннан башкарырга кирәк.
133.Квартал эчендәге территорияләрдә транспорт чараларын урнаштыру кешеләрнең, шулай ук урып-җыю һәм махсус техниканың тоткарлыксыз хәрәкәтен тәэмин итәргә тиеш.

Шәхси торак төзелеше территорияләрен җыештыру

134.Торак йортлар хуҗалары көн саен җир участогын (шул исәптән кардан) һәм аның тирәсен җыештыралар.
135.Шәхси торак төзелеше территориясендә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:
135.1.карны этеп чыгарырга, чүп ташларга, шлак ташларга, йорт биләмәләре территориясенә сыек көнкүреш калдыкларын агызырга;
135.2.Ишегалды һәм аның янәшәсендәге территориядән чистартылган кар һәм бозны юлларның һәм юл йөрү юлларының транспорт өлешенә күчерергә яки күчерергә.

V. Территорияне төзекләндерү элементларына таләпләр

136. Территорияне төзекләндерүнең аерылгысыз компонентлары булган территорияне төзекләндерү элементлары булу гамәлдәге законнар таләпләре нигезендә проект документларында эшләнергә һәм каралырга тиеш.
мәдәни мирас объектларын саклау зоналарында урнашкан территорияне төзекләндерү элементларына проект документациясе мәдәни мирас объектларын саклап калу, алардан файдалану, аларны популярлаштыру һәм дәүләт саклавы өлкәсендәге вәкаләтле органнар белән килештерелә.
Озын яисә даими файдаланудагы территорияне төзекләндерүнең стационар элементлары аларны кулдан күчерү мөмкинлеген булдырмас өчен ныгытылырга тиеш.
137.Төзекләндерү элементларының эчтәлеге, аларны торгызу һәм ремонтлау эшләрен дә кертеп, төзекләндерү элементлары хуҗалары башкара.

Яшеллек

138.Яшел утыртмалар территорияне төзекләндерүнең мәҗбүри элементы булып тора.
Төзекләндерү эшләрен башкарганда гамәлдәге яшел утыртмаларны мөмкин кадәр күбрәк саклап калырга кирәк.
139.Җирлек территориясендә яшелләндерүнең ике төре файдаланылырга мөмкин: стационар яшелләндерү - туфракка һәм мобильгә утырту - үсемлекләрне махсус күчмә савытларга (контейнерлар, вазоннар һ.б.лар) утырту.
Стационар һәм мобиль яшелләндерүне рельефның табигый һәм ясалма элементларында, түбәләрендә (түбә яшелләндерү), биналарның һәм корылмаларның фасадаларында (вертикаль яшелләндерү) архитектура-ландшафт объектлары (газлар, бакчалар, чәчәк бакчалары, куаклар һәм агачлар белән мәйданчыклар) төзү өчен файдаланалар.
140.яшелләндерү объектларын тоту - яшел утыртмаларны карау һәм яшелләндерелгән территорияләрне төзекләндерү элементларын карап тоту, күләм корылмаларның конструктив элементларын аз гына деформацияләүне һәм зарарлануларын бетерү, шулай ук җәйге һәм кышкы чорда күчмә кече формаларны җыю эшләре комплексы ул.
141.Яшел утыртмалар хуҗалары бурычлы:
141.1. Яшел утыртмаларны саклауны һәм квалификацияле карауны тәэмин итәргә;

141.2.елның җәендә коры көннәрдә газоннарга, чәчәк түтәлләренә, агач һәм куакларга су сибүне тәэмин итәргә;
141.3.газларның сакланышын һәм бөтенлеген тәэмин итәргә;
141.4. яшелләндерү объектларында сулыклар булса, аларны чиста тотарга һәм 10 елга бер тапкырдан да ким булмаган чистартырга;
142. Яшелләндерелгән территорияләрдә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:
142.1.төзелешләрне, аларның эшләвен һәм хезмәт күрсәтүен тәэмин итү өчен билгеләнгән төзелешләрдән тыш, урнаштырырга;
142.2.
142.3.агачка һәм башка яшел утыртмаларга гамак, таган, турник, кер киптерү өчен баулар тагарга, агачларга реклама һәм мәгълүмат щитлары һәм табличкаларын, реклама һәм башка мәгълүмат урнаштыру өчен билгеләнгән чыгарыла торган конструкцияләрне беркетергә, объектларга, афишаларга, агитация материалларына, техник конструкцияләргә, юл хәрәкәтендә катнашучыларны мәгълүмати тәэмин итү чараларына, баганалардан, коймалардан, реклама калканнарыннан, электр чыбыкларыннан, лампалардан, чәнечкеле киртәләрдән аерырга;
142.4.стационар булмаган объектларны, шулай ук юл сервисы объектларын билгеләргә, шул исәптән, ел вакытына карамастан, автостоянкалар һәм парковкалар урнаштырырга;
142.5.төзелеш материалларын һәм башка материалларны, калдыкларны, чүп-чарны, бозга каршы материалларны һәм башка зарарлы матдәләрне, шулай ук ком һәм бозга каршы реагентлар белән пычранган карны, боз төркемнәрен кушарга;
142.6. Бакчага казуны башкарырга;
142.7. Йорт хайваннарын газларда һәм чәчәклекләрдә йөртергә;
142.8 яфракларны, үләннәрне, ботакларны яндырырга, шулай ук аларны лотокларга һәм башка суүткәргеч җайланмаларга кертергә;
142.9. смета һәм чүпне газоннарга ташларга;
142.10.учак ягарга, шул исәптән ачык ут куллануны күздә тоткан чаралар уздырырга, мангаллар һәм ризыкны ачык ут ярдәмендә җылылык белән эшкәртү өчен башка җайланмалар кулланырга;
142.11.
142.12.яшел территорияләрдә урнашкан скульптураларны, эскәмияләрне, коймаларны, урналарны, балалар һәм спорт җиһазларын бозарга;
142.13.Агач тамырларын кәүсәдән 1,5 м ераклыкта ачарга һәм агач муеннарын җир яки төзелеш калдыклары белән күмәргә.

Дәлилләр

143.Чикләүләрне урнаштыру төзекләндерү өчен өстәмә элемент булып тора.
144. Утлар бер-берсеннән аерыла:
1) билгеләү (декоратив, яклау, аларның ярашуы);
2) биеклеге (түбәнлеге - 1,0 м га кадәр, уртача - 1,1-1,7 м, югары - 1,8-3,0 м);
3) материалның төре (металл, тимер-бетон һ.б.);
4) күз карашы өчен сизгерлек дәрәҗәсе (утә күренмәле, саңгырау);
5) стационар (даими, вакытлыча, күчмә) һәм башка киртәләр.

Коймаларны проектлау аларның урнашу урыннарына һәм билгеләнешенә карап, гамәлдәге дәүләт стандартлары, сертификацияләнгән эшләнмәләр каталогларына, индивидуаль проектлау проектларына карап башкарыла.
145. Мәдәни мирас объектлары территорияләрен төзү әлеге территорияләр өчен билгеләнгән шәһәр төзелеше регламентлары нигезендә башкарылырга тиеш.

Җир өсләрен ябу

146.Җир өсләрен ябуны җирлек территориясендә имин һәм уңайлы хәрәкәт итү шартлары тәэмин итә, шулай ук җирлектә барлыкка килгән төзелешнең архитектур йөзен формалаштыра.
Төзекләндерү максатларында түбәндәге төр өслекләр билгеләнде:
1) каты (капиталь) өслекләр - монолит яисә җыелма өслекләр, шул исәптән асфальт-бетоннан, цементобетоннан, табигый таштан башкарыла;
2) йомшак (капиталь булмаган) өслекләр - табигый халәттәге, тыгызланган яисә беркетелгән сүс материаллары белән сакланган, табигый яисә ясалма сыпучыл материаллардан (шул исәптән ком, вак таш, гранит чәчүлекләре, керамзит, резин валчык) башкарыла торган өслекләр;
3) үлән капламын әзерләү һәм утыртуның махсус технологияләре буенча башкарыла торган газ өслекләре;
4) катнаш өслекләр - өслекләрнең үрелмәләрен тәшкил итүче өслекләр (рәшәткә плитәсе яисә газонга баткан газ рәшәткәсе яисә йомшак өслек).
147. Яфрак төрләрен сайлауны аларның максатчан билгеләнеше нигезендә башкарырга кирәк:
1) каты - мөмкин булган йөкләнешләрне, сыйфатны һәм хәрәкәт составын, проектлау вакытына гамәлдә булган янгынга каршы таләпләрне исәпкә алып;
2) йомшак - территорияләрнең аерым төрләрен (шул исәптән балалар, спорт мәйданчыкларын, этләрне йөртү өчен мәйданчыкларны, урамда йөрү юлларын) төзекләндергәндә аларның үзенчәлекләрен исәпкә алып;
3) газлы һәм катнаш (иң экологик) күрсәткечләр.
Ябык өслекнең каты төрләрендә коры хәлдәге эләктерү коэффициенты кимендә 0,6, юештә 0,4 булса, кытыршы өслек булырга тиеш.

Җир өсләрен тыгызлау

148. Җир өсләрен бәйләү элементларына гадәттә борттагы ташларның төрле төрләрен, пандусларны, баскычларны, баскычларны кертәләр.

Бортлы ташлар

149. Юл борт ташлары тротуар һәм юл өслеге ремонтланган очракта да сакланырга тиеш булган кимендә 150 мм дан артмаган юл өлеше тоташкан урында урнаштырыла.

Машина транспортын газ белән тоташтыру урыннарында газ белән бәрүне булдырмау өчен, югары борт ташын куллану кирәк.

Җәяүлеләр коммуникацияләрен газ белән бергә бәйләгәндә, газ өсте тигезлегеннән кимендә 0,5 м ераклыктагы кимендә 50 мм дан да артык булган бакча бортын урнаштырырга мөмкин, бу газны саклый һәм чүп-чарның пычракка һәм үсемлек чүп-чарына эләгүен булдырмый, аның хезмәт итү вакытын арттыра.

Җәяүлеләр зоналары территориясендә төрле өслекле өслекнең төрле төрләрен тоташтыру өчен табигый материаллардан (кирпеч, агач, таш, керамик борт һ.б.) файдалану мөмкин.

Баскычлар, баскычлар, пандуслар

150.Җәяүлеләр өчен җәяүлеләр коммуникацияләре юнәлешендә 60 тан артык промилле баскыч төзүне күздә тотарга кирәк.

Сәламәтлек саклау учреждениеләре һәм күпләп йөрүнең башка объектлары урнашкан урыннардагы төп җәяүлеләр коммуникацияләрендә, инвалидлар йортлары һәм өлкәннәр баскычында һәм баскычларда 50 дән артык промилле авышканда аларны пандус белән озата барырга кирәк.

бордюр пандусының авы 1:12 кабул ителә.

Баскычларның беренче баскычларын төшкәндә һәм күтәрелгәндә, ачык төстәге капма-каршы төстәге сызыклар белән аерып күрсәтергә кирәк.

Бер марш чикләрендә тышкы баскычларның барлык баскычлары да баскычларның киңлеге һәм биеклеге буенча бертөрле итеп билгеләнә.

Талаучы пандус булмаганда, конструкцияләр киртәләүче бортикны кимендә 75 мм биеклектә һәм тоткычларда күздә тотарга кирәк.

Пандусның башында һәм ахырында юлның горизонталь участоклары әйләнә-тирәдәге өслекләрдән текстура һәм төс белән аерылып тора.

Баскычның ике ягында да яки пандуста да колачлау өчен уңайлы һәм стенадан 40 мм ераклыкта булган 800-920 мм түгәрәк яки турыпочмаклы кисенте биеклегендә тоткалар күздә тотыла.

Мәйданчыклар

151. Җирлек территориясендә түбәндәге мәйданчыклар урнашкан: балаларның уеннары, өлкәннәрнең ялы, спорт белән шөгыльләнү, чүп-чар җыючыларны урнаштыру, этләрне йөртү, автомобиль кую урыннары.

Теркәлгән мәдәни мирас ядкарьләренең һәм махсус сакланылучы табигать территорияләренең саклау зоналары чикләрендә мәйданчыклар урнаштыру истәлекләрне саклау, табигатьтән файдалану һәм әйләнә-тирә мохитне саклау вәкаләтле органнары белән килештерергә тәкъдим ителә.

Йорт тирәсендәге территорияләр, кагыйдә буларак, балалар өчен уен һәм спорт мәйданчыклары белән тәэмин ителергә тиеш. Мәйданчыклар төзек һәм җәрәхәтләнү куркынычсыз инвентарь белән тәэмин ителергә тиеш.

Балалар мәйданчыклары

152. Балалар мәйданчыклары төрле яшь төркемнәре өчен аерым мәйданчыклар рәвешендә яисә яшь мәнфәгатьләре буенча зоналаштырылган комплекслы уен мәйданчыклары буларак оештырыла.

Балалар мәйданчыгында территорияне төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлегенә түбәндәгеләр керә: үсемлекнең йомшак төрләре, мәйданчыкның газ белән тоташу элементлары, яшелләндерү, уен җиһазлары, эскәмия һәм урналар, яктырту җиһазлары.

Торак йортлар һәм җәмәгать биналары тәрәзәләреннән мәктәпкәчә яшьтәге балалар мәйданчыклары чикләренә кадәр ераклык - 10 метрдан, кече һәм урта мәктәп яшендәге балалар мәйданчыклары - 20 метрдан кимрәк, комплекслы уен мәйданчыклары 40 метрдан да ким булмаска, спорт-уен комплекслары 100 метрдан да ким булмаска тиеш.

Балалар уен мәйданчыклары контейнер мәйданчыкларыннан кимендә 20 метр ераклыкта урнашырга тиеш.

153. Балалар мәйданчыклары тиеш:

153.1. җәйге чорда тигезсезлекләр ком сибелгән өслек планировкасы булырга;

153.2. даими рәвештә себерелергә һәм иртәнге вакытта чылатырга;

153.3. буялган булырга, мәйданчыкта коймаларның һәм корылмаларның буялуы елына кимендә бер тапкыр, ә ремонт кирәк булган саен;

153.4.Транзит җәяүлеләр хәрәкәтеннән, машина юлларыннан, борылыш мәйданчыкларыннан, кунакчыл стоянкалардан, калдыклар өчен контейнерлар урнаштыру өчен мәйданчыклардан, автотранспорт чараларын даими һәм вакытлы саклау участокларыннан изоляцияләнергә.

Травматизмны булдырмас өчен, мәйданчык территориясендә чыгыш ясаучы тамырлар яки түбән ботаклар, җир өслегендә урнашкан иске, киселгән җиһазлар калдыклары (стойкалар, фундаментлар) булу рөхсәт ителми (кагыйдә буларак, турникларда һәм качельләрдә).

Янындагы территорияләрне реконструкцияләгәндә балалар мәйданчыклары территориясендә эшләр алып бару һәм төзелеш материалларын складлау рөхсәт ителми.

Яктырту җиһазлары, кагыйдә буларак, мәйданчык урнашкан территорияне яктырту режимында эшләргә тиеш.

Яктырту җайланмаларын 2,5 метрдан да ким булмаган биеклектә урнаштыру рөхсәт ителми.

Уен җиһазларын урнаштыру норматив куркынычсызлык параметрларын исәпкә алып башкарылырга тиеш.

154.Балалар мәйданчыкларын карап тоту һәм аларда куркынычсызлыкны тәэмин итү өчен җаваплылык аларны эксплуатацияләүче затларга йөкләнә.

Спорт мәйданчыклары

155. Спорт мәйданчыклары халыкның барлык яшь төркемнәре физкультура һәм спорт белән шөгыльләнү өчен билгеләнгән.

Спорт мәйданчыгында территорияне төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлегенә түбәндәгеләр керә: өслекнең йомшак яисә газ төрләре (җәйге чорда), спорт җиһазлары.

Спорт мәйданчыклары яшелләндерелә һәм челтәрле койма белән әйләндереп алына. Яшеллек мәйданчык периметры буйлап урнаштырыла, вертикаль яшелләндерү кулланырга мөмкин. Койманың биеклеге 2,5-3 м, мәйданчыкларның бер-берсенә терәлгән урыннарында биеклеге 1,2 м.

Спорт җиһазлары спорт, физкультура мәйданчыкларында йә махсус җиһазландырылган җәяүлеләр коммуникацияләрендә (сәламәтлек сукмакларында) рекреацияләр составында урнаштырыла. Махсус физкультура снарядлары һәм тренажерлар рәвешендәге спорт җиһазлары заводта ясалган, махсус эшкәртелгән өслекле бүрәнәләрдән һәм бруслардан ясалган (ярыклар, сколлар булмау һ.б.) булырга мөмкин.

Урнашканда сертификацияләнгән җиһазлар каталогларына таянып эш итәргә кирәк.

Ял итү мәйданчыклары

156. Торак төзелеше территориясендә тыныч ял итү һәм өлкәннәр өчен өстәл уеннары уздыру өчен билгеләнгән ял мәйданчыклары оештыру мөмкин. Торак йортлар тәрәзәләреннән алып тын ял итү мәйданчыклары чикләренә кадәр ара 10 метрдан да ким булмаска тиеш, шау-шулы өстәл уеннары мәйданчыклары - 25 метрдан да ким булмаска тиеш.

Ял мәйданчыгында төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлегенә гадәттә каты өслек төрләре, мәйданчыкның газ белән тоташу элементлары, яшелләндерү, ял итү өчен эскәмияләр, эскәмияләр һәм өстәлләр, урналар (ким дигәндә һәр эскәмиядә) керә, яктырту җиһазлары керә.

Мәйданны каплауны плитә куәте рәвешендә проектларга тәкъдим ителә. Ял мәйданчыкларын һәм балалар мәйданчыкларын берләштергәндә, балалар уеннары зонасында өслекнең каты төрләрен урнаштырырга киңәш ителми.

Парклар территорияләрендә чирәмдәге ял мәйданчыклары оештырылырга мөмкин.

Этләрне йөртү өчен мәйданчыклар

157. Этләрне йөртү мәйданчыклары билгеләнгән тәртиптә вәкаләтле органнар белән килештерелгән урыннарда урнаштырыла.

Этләрне йөртү өчен мәйданчык территориясендә төзекләндерү элементлары исемлегенә төрле өслекләр, коймалар, эскәмияләр, урна, экскрементларны утильләштерү өчен контейнер, яктырту һәм мәгълүмат җиһазлары керә. Периметраль яшелләндерүне күздә тотарга тәкъдим ителә.

Этләрне йөртү өчен мәйданчыклар микрорайонның һәм торак районның яшел утыртмалардан азат булган гомуми файдалану территорияләрендә, метрополитен һәм гомумҗирлек магистральләренең техник зоналарында, 110 кВт көчәнешле

электр тапшыру линияләре астында, беренче һәм икенче поясларны су белән тәэмин итү чыганакларының санитар зонасыннан читтә урнаштырылырга тиеш.
Торак билгеләнештәге территорияләрдә урнашкан этләрне йөртү өчен мәйданнарның күләме 400-600 кв. м, башка территорияләрдә - 800 кв. м, барлыкка килгән төзелеш шартларында, булган территориаль мөмкинлекләрдән чыгып, мәйданчыкларның кечерәйтелгән күләме кабул ителергә мөмкин.
Мәйданчык читеннән алып торак һәм җәмәгать биналары тәрәзәләренә кадәр ара кимендә 25 метр, ә балалар учреждениеләре, мәктәпләр, балалар, спорт мәйданчыклары участокларына, ял мәйданчыкларына кадәр кимендә 40 метр булырга тиеш.
Мәйданны төзү, кагыйдә буларак, биеклеге 1,5 м булган җиңел металл челтәрдән башкарыла. Чикләнүнең элементлары һәм секцияләре арасындагы ераклык, аның аскы кырые һәм җире хайванга мәйданчыктан чыгып китәргә рөхсәт итәргә яки имгәнү китерергә тиеш түгел.
Мәйданчык территориясендә мәйданчыктан файдалану кагыйдәләре булган мәгълүмати стенд урнаштырылырга тиеш.
158. Йорт хайваннары хуҗалары үз хайваннарының экскрементларын үзләре җыя һәм утильләштерә.
Хайваннар хуҗалары үз хайваннарының башка хайваннарга һәм кешеләргә куркыныч йогынтысын булдырмаска, шулай ук әйләнә-тирәдәгеләр өчен санитария нормалары нигезендә тынлыкны тәэмин итәргә, гамәлдәге санитария-гигиена һәм ветеринария кагыйдәләрен үтәргә тиеш.

Автостоянкалар мәйданчыклары

159. Җирлек территориясендә автомобильләрне кыска вакытлы һәм озак саклау кебек автостоянкаларның түбәндәге төрләре урнаштырыла.
Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участогында төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлегенә түбәндәгеләр керә: үселекнең каты төрләрен, үселекләрне бәйләү элементларын, коймаларны яисә чүп-чар өчен кечкенә контейнерларны, яктырту җайланмаларын, мәгълүмати җиһазларны (күрсәткечләрне).
Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участокларына килү юллары җәяүлеләр юлларының төп юнәлешләре белән кисешмәскә тиеш.
Автотранспорт чараларын озак вакытлы һәм кыска вакытлы саклау участогы аша җәяүлеләр өчен транзит юллар оештыру рөхсәт ителми.
Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участогы 3 м дан да ким булмаган киңлектәге яшел утыртмалар полосасы белән башка территориядән аерылырга мөмкин.

Кече архитектура формалары

160. Кече архитектура формаларын урнаштыру биналарны һәм корылмаларны төзү, реконструкцияләү һәм капиталь ремонтлау проект документациясен, шулай ук

төзекләндерү яисә эскиз тәкъдимнәрен "төзекләндерү" бүлеге нигезендә гамәлгә ашырыла.
Кече архитектура формаларын проектлаганда һәм сайлаганда сертификацияләнгән эшләнмәләр каталогларыннан файдаланырга тәкъдим ителә. Тарихи төзелеш зоналары, җирлекнең үзәк үзәге, җирлекнең күп функцияле үзәкләре һәм зоналары өчен кече архитектура формалары индивидуаль проект эшләнмәләре нигезендә проектланырга тиеш.
161. Кече архитектура формаларына төп таләпләр түбәндәгеләр:
161.1. Территорияне төзекләндерү элементларының архитектура һәм ландшафт даирәсе характерына туры килүе;
161.2. Материалларның декоратив һәм эксплуатация сыйфатының югары булуы, тышкы мохит йогынтысын исәпкә алып, озак вакыт дәвамында аларны саклап калу;
161.3. Конструкциянең ныклыгы, ышанычлылыгы, иминлеге.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чаралары

162. Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары.
162.1. Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары техник яктан төзек һәм эстетик яктан каралган булырга тиеш.
Гамәлдәге такталардан һәм режимлы табличкалардан тыш, тышкы мәгълүмат чаралары вәкаләтле орган белән килештерелгән паспорт нигезендә һәм аның белән тулысынча яраштырып урнаштырыла һәм файдаланыла.
Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары хуҗалары аларның тиешле торышын күзәтергә, аларны вакытында ремонтларга һәм тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын урнаштыру урыннарын җыештырырга тиеш.
Реклама яки мәгълүмати хәбәрләр урнаштырмыйча тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чараларын урнаштыру һәм эксплуатацияләү, мәгълүмат кырын зарарлау, шулай ук тышкы реклама чараларын һәм полиэтилен пленка һәм башка материаллар белән мәгълүматны ябыштыру, ябыштыру рөхсәт ителми.
Реклама яки мәгълүмат конструкциясе хуҗасы территорияне төзекләндерү һәм (яисә) фасадның тышкы кыяфәтен монтаждан соң (демонтаждан) өч тәүлек дәвамында торгызырга тиеш.
Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары, аларда фундамент блогы булганда, фундамент блогы белән бергә демонтацияләнергә тиеш.
Тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын беркеткәндә объектлар корылмаларына һәм корылмаларына зыян китерү, шулай ук аларның бөтенлеген, ныклыгын һәм тотрыклылыгын киметү рөхсәт ителми.
162.3. Тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары түбәндәге төрләргә мөмкин:
- көйләнгән конструкция;
- декоратив панно;
консол конструкциясе;
түбә конструкция;
витрин конструкция;
гамәлгә кую тактасы;

- режимлы табличка;
- модульле конструкция;
- стела;
- калкан конструкциясе;
- флаглар композициясе;
- Махсуслаштырылган конструкция.

162.4 Тышкы мәгълүмат урнаштыру чараларына карата гомуми таләпләр:
Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният ядкарьләре) турында, аларны саклау һәм алардан файдалану;
Татарстан Республикасы;
Ике яки аннан да күбрәк тел кулланган очракта, текстлар эчтәлек һәм техник бизәлеш буенча тиңдәш булырга, грамоталы һәм аңлаешлы итеп башкарылырга тиеш.

Гражданнарны игълан итү өчен шартлар, мәдәни һәм спорт чаралары афишалары

163. Игъланнарны, мәдәни һәм спорт чаралары афишаларын урнаштыру гражданнар күпләп җыела торган урыннарда һәм җәяүлеләр өчен җанланган зоналарда билгеләнә торган махсус тумбаларда, калканнарда һәм стендларда гына рөхсәт ителә.
Игъланнар өчен дивар аерым торучы объектлар рәвешендә яки биналарда яки корылмаларда асылма калканнар рәвешендә урнаштырылырга мөмкин.

VI. Коммуникацияләрне төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә җир эшләрен уздыруга төп таләпләр

164. Юл өслекләрен грунт белән каплауга яисә ачуга бәйле эшләр (җир асты коммуникацияләрен салу, реконструкцияләү яисә ремонтлау, свай һәм шпунт тутыру, электр тапшыру линияләре терәкләрен, элемтә, яктырту терәкләрен урнаштыру (алмаштыру), яктырту планын төзү, грунт планировкасы һәм башка эшләр) вәкаләтле орган тарафыннан бирелгән язма рөхсәт (җир эшләрен җитештерү ордеры) булганда гына башкарыла.
165. Җирлек территориясен төзекләндерүгә бәйле җир, төзелеш һәм ремонт эшләрен оештыру һәм уздыру, җир эшләрен җитештерүгә ордер алу һәм алу муниципаль хокукый актларның билгеләнгән таләпләре нигезендә гамәлгә ашырыла.
166.Яшел утыртмаларны сүтү яисә күчереп утырту кирәк булганда, Башкарма комитетның күрсәтмәсен билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерергә һәм яшел утыртмаларны сүтеп яисә күчереп утыртуны башкарырга кирәк.
167.Җирлек юлларында хәрәкәтне вакытлыча чикләү яисә туктату, юлның ике ягыннан да заказчылар һәм эшләр җитештерүчеләр турында кирәкле барлык белешмәләрне, эшләр срокларын, әйләнешнең мөмкин булган маршрутларын мәҗбүри урнаштырган вәкаләтле орган тарафыннан бирелә торган рөхсәт нигезендә гамәлгә ашырыла. Күрсәтелгән калканның рәвеше һәм эчтәлеге рөхсәт бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең тиешле административ регламенты белән билгеләнә.
168.Вакыты узган ордерлар буенча коммуникацияләр төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә җир эшләре ирекле дип таныла.

VII. Уңайлы мохиткә аерым таләпләр

169.Торак мохитне төзекләндерү объектларын, урамнарны һәм юлларны, мәдәни-көнкүреш хезмәт күрсәтү объектларын проектлаганда, өлкән яшьтәге кешеләр һәм инвалидлар өчен торак пунктлар тирәлегеннән файдалану мөмкинлеген, әлеге объектларны өлкәннәрнең һәм инвалидларның күчеп йөрүенә ярдәм итә торган элементлар һәм техник чаралар белән җиһазландыруны күздә тоту тәкъдим ителә.
Өлкән яшьтәге затларны һәм инвалидларны хәрәкәткә китерүче техник чаралар һәм җайланмалар проектлау, төзү, урнаштыру, расланган проект документациясе нигезендә яңа төзелештә заказчы тарафыннан гамәлгә ашырылырга тәкъдим ителә.

VIII. Биналар (алардагы биналар) милекчеләренең һәм янәшәдәге территорияләрне төзекләндерүдә корылмаларның катнашу тәртибе

170.Җирлек территорияләренең тиешле санитар торышын тәэмин итү, әйләнә-тирә мохитне пычратудан саклау һәм яклау чараларын гамәлгә ашыру максатларында аларны җыештыру һәм санитар карап тоту өчен, хуҗалык итүче субъектларга һәм физик затларга янәшәдәге территорияләр буларак беркетелә.
171.Территорияләрне (җир кишәрлекләрен) җыештыру, чистарту һәм санитар карап тоту эшләрен җитештерү бурычлары, аларның оештыру-хокукый рәвешләренә бәйсез рәвештә, законда яисә шартнамәдә башкасы каралмаган булса, түбәндәге тәртиптә физик һәм юридик затларга йөкләнә:
171.1. идарәче оешмалар - күпфатирлы йортларның йорт яны территориясе, шулай ук 5 м радиустагы төп фасад ягыннан йә урамның машина юлына кадәр (юл буйлап объект урнашкан очракта);
171.2.социаль өлкә учреждениеләре (мәктәпләр, мәктәпкәчә учреждениеләр, мәдәният, сәламәтлек саклау, физкультура һәм спорт учреждениеләре) - бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә территорияләр, шулай ук учреждение территориясе алдындагы җир кишәрлеге, 10 м радиуста төп фасад ягыннан йә урамның машина юлына кадәр (юл буйлап объект урнашкан очракта) башка яктан - 10 м радиуста;
күпфатирлы торак йортларда төзелгән торак булмаган биналарны эксплуатацияләүче затлар якын-тирәдәге территорияне озынлыкка - биналарның бөтен озынлыгы буена, киңлегенә - 10 м ераклыкта йә юл өлеше бордюрына кадәр (юл буйлап объект урнашкан очракта) идарәче оешма белән килешү булмаган очракта җыештыра;
171.4.сәнәгать предприятиеләре һәм барлык милек рәвешләрендәге оешмалар - аларга килү юллары, тротуарлар, аларга якын коймалар, санитар-яклау зоналары. Предприятиеләрнең санитар-яклау зоналары гамәлдәге санитария кагыйдәләре һәм нормалары таләпләре нигезендә билгеләнә;
171.5.төзүче - 50 м радиустагы төзелеш мәйданчыклары янындагы территорияләр һәм гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре нигезендә аларга килү юллары булган 50 м радиуста;

171.6.торак йортлар хуҗалары - бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә (яки, җир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, җир кишәрлеге фактта урнашкан җир кишәрлеге чиге буйлап) һәм территорияләр, 5 м ераклыкта яисә урамның машина юлына кадәр (юл буйлап объект урнашкан очракта);
171.7.стационар булмаган объектлар (лоткалар, киосклар, павильоннар һәм башка стационар булмаган сәүдә объектлары) һәм сезонлы кафелар хуҗалары - җир участогы объектын урнаштыру өчен бирелгән территория һәм аның янәшәсендәге территория урынның тышкы чигеннән алып урам юлына кадәр 10 м ераклыкта (юл буйлап объект урнашкан очракта);
Базарларның идарәче компанияләре, сәүдә һәм җәмәгать туклануын оештыру (рестораннар, кафелар, кибетләр) - бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә территорияләр һәм аның янәшәсендәге территория кишәрлек чикләреннән 50 м радиуста һәм урамның машина юлына кадәр (юл буйлап объект урнашкан очракта);
171.9.биналарның, корылмаларның милекчеләре яисә башка хокук ияләре - бина, корылма периметры яисә бирелгән җир кишәрлегенең чиге һәм аның янәшәсендәге территория участок чикләреннән 10 м радиуста һәм урамның машина юлына кадәр (юл буйлап объект урнашкан очракта);
171.10.автомобиль юлының һәм башка җир кишәрлекләренең бүленгән полосасы чикләрендә урнашкан ягулык салу станцияләре - бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә һәм аның янәшәсендәге территорияләр кишәрлек чикләреннән 50 м радиуста һәм урамның машина йөрү өлешенә кадәр;
171.11.гараж кооперативлары - бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә территорияләр, кишәрлек чикләреннән 50 м радиустагы якын территория һәм урамның юл өлешенә һәм аларга килү юлларына кадәр;
171.12.күмү урыны - бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә һәм участок чикләреннән 10 м радиуста якын территория;
гомуми файдаланудагы территорияләр - бурычлар вәкаләтле органнарга йөкләнә;
171.14.җир кишәрлекләренең хокук ияләре - бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә (яки, җир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, җир кишәрлегенең фактта барлыкка килгән чиге буенча) һәм җир кишәрлегенең тышкы чигеннән 5 м ераклыктагы яисә урамның машина йөри торган өлешенә кадәрге территорияләр (юл буйлап объект урнашкан очракта);
171.15.автотранспорт чараларын озак һәм кыска сроклы саклау тукталышлары хуҗалары - бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә территория һәм җир кишәрлегенең тышкы чигеннән 10 м ераклыкта һәм урамның машина юлына кадәр (юл буйлап объект урнашкан очракта) янәшәдәге территория.

IX. Йорт хайваннарын һәм кошларын тоту

172.Йорт хайваннарын һәм кошларын тоту өченче затларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен бозарга тиеш түгел. Йорт хайваннары һәм кошлары китергән зыян өчен аларның хуҗалары РФ законнары белән билгеләнгән тәртиптә җаваплы.
173.Йорт хайваннары хуҗалары үз хайваннарының экскрементларын җыю һәм утильләштерүне мөстәкыйль гамәлгә ашыралар.

174. Җирлектә яшәүчеләрне (сыерларны, сарыкларны, кәҗәләрне, дуңгызларны һәм башкаларны) һәм кошларны матди карап тору шәхси торак йортлар территорияләрендә йорт янындагы кишәрлекләрдә рөхсәт ителә.
175.Барлык продуктив хайваннар (эре мөгезле терлекләр, кәҗәләр, сарыклар, дуңгызлар, атлар) гражданнарның яшәү урыны буенча ветеринария учреждениеләрендә - хайваннар хуҗаларын биркования һәм ел саен яңадан теркәп барырга тиеш.
176.Йорт хайваннарын коткару җирле үзидарә органының норматив-хокукый акты белән билгеләнә торган көтүлек урыннарында, хуҗасы күзәтүендә яисә аның кушуы буенча башка зат күзәтүендә рөхсәт ителә.
177.Йорт хайваннарын чыгару 7.00 сәгатьтән 23.00 сәгатькә кадәр рөхсәт ителә. Башка вакытта чыккан очракта, хуҗалар урамнарда һәм йортларда тынлыкны тәэмин итү өчен чаралар күрергә тиеш.
178. Этләрне торак һәм изоляцияләнгән биналардан гомуми ишегалларына һәм урамга бары тик кыска тезгендә һәм намордникта гына чыгарырга мөмкин, моңа өч айлык көчекләрдән тыш.
179.Хуҗалар йорт хайваннарын һәм ишегалларын, тротуарларны, урамнарны, паркларны, газоннарны, балалар мәйданчыкларын, скверларны, мәйданнарны, шулай ук торак йортларның подъездларын пычратмаска тиеш. Этләр, мәчеләр һәм башка вак хайваннар янганда хуҗа үзе белән йорт хайваннарының табигый парларын тулысынча җыештыруны тәэмин итә торган булырга тиеш, алар мәйданчыкларда чүп контейнерларына чыгарылырга тиеш.
180. Этне тезгеннән урамда гына төшерергә мөмкин. Махсус билгеләнгән мәйданчыклар булмаганда, җирле үзидарә органының норматив-хокукый акты белән билгеләнә торган буш урыннарны, кәбестәләрне һәм башка урыннарда куып чыгару рөхсәт ителә.
181.Этләрнең Дрессировкасы яхшы әйләндереп алынган мәйданчыкларда гына яисә җирлек территориясендә генә үткәрелергә мөмкин.
182. Йорт хайваннарын тәүлекнең якты вакытында гына юллардан куарга кирәк, шул ук вакытта аларны юлның уң ягына мөмкин кадәр якынрак юнәлтергә кирәк. Йорт хайваннарын, грунт юлларыннан һәм сукмаклардан мөмкин булганда, асфальт өслекле юл буйлап алып бару тыела.
183. Йорт хайваннарын урамда калдырганда, терлек хуҗалары яшел үсентеләр бозылудан һәм терлекләр тотуга тотылган чыгымнарны каплый.
184.Йорт кәҗәләре бары тик капка төбе территориясенең эчке диварларында гына яки көтүлеккә хуҗалар күзәтүендә генә булырга тиеш.
185. Рөхсәт ителми:
1) хайваннарны балалар мәйданчыкларына, мәктәп, балалар бакчалары территорияләренә, ашханәләргә, поликлиникаларга, азык-төлек кибетләренә җибәрергә;
2) пляжларда йорт хайваннарын куып чыгарган һәм сулыкларда коенган;
3) тыелган язу булганда, хайваннарны учреждениеләргә кертергә;
4) торак пунктлар территориясендә хайваннарны һәм кошларны озатмыйча чыгарырга;

5) исерек килеш булган затларга, шулай ук ундүрт яшькә җитмәгән затларга хайваннарны йөртергә;
6) балконнарда, көймәләрдә, торак йортларның гомуми кулланылыштагы урыннарында (арадаш фатирлар, баскыч читлекләре, чормалар, подваллар һәм башка ярдәмче биналар коридорларында) йорт хайваннарын һәм кошларын даими карап тору;
7) җирлекләр территориясендә, махсуслаштырылган чаралар уздыру урыннарыннан тыш, йорт хайваннарының булуы (күргәзмәләр һәм башкалар).).
186. Йорт хайваннары һәм кошлар хуҗалары бурычлы:
1) терлекләр авыруларын кисәтүне һәм терлекчелек продуктларының ветеринария-санитария ягыннан иминлеген тәэмин итә торган хуҗалык һәм ветеринария чараларын гамәлгә ашырырга, әйләнә-тирә мохитне терлекчелек калдыклары белән пычратуга юл куймаска, шулай ук ел саен яңадан теркәлә торган чорда мәҗбүри дәвалау-профилактика чаралары үткәрергә;
2) хайваннарның кайда урнашуын даими тикшереп торырга;
3) хайваннар авырганда һәм алар үлгән очракта, шулай ук гадәти булмаган үз-үзләрен тотышлары вакытында ветеринария учреждениеләре белгечләренә кичекмәстән хәбәр итәргә. Алар килеп җиткәнче, авыру билгеләре булган хайваннарны аерырга;
4) терлекләрне карау, диагностик тикшеренүләр, саклау өчен прививкалар һәм дәвалау-профилактик эшкәртүләр өчен ветеринария белгечләре таләбе буенча бирергә.
187.Үлгән терлекне күмү махсус билгеле бер урында махсуслаштырылган оешма тарафыннан башкарыла.
188. Үз территориясендә саклык этләре булган оешмалар түбәндәгеләргә бурычлы:
1) этләрне гомуми нигезләрдә теркәргә;
2) этләрне нык бәйләнгән килеш тоту;
3) килүчеләрнең хайваннар янына керү мөмкинлеген төшереп калдырырга;
4) территориягә кергәндә кисәтү язуы булган очракта, эшне туктату вакытыннан алып яисә гомуми файдалану территориясеннән читтә калдырылган территориядә генә этләрне бәйдән төшереп калдырырга.
189.Җәмәгать урыннарында озата баручы затлардан башка урнашкан күзәтүчесез хайваннар сөрелергә тиеш.
190.Күзәтчелексез хайваннарны аулау шундый хайваннарны ачыклаган махсуслаштырылган предприятие яисә җирле үзидарә органнары белән төзелгән шартнамә буенча башка зат тарафыннан башкарылырга мөмкин.
191. Күзәтчесез хайваннарны аулау чараларын гамәлгә ашыру хайваннарга гуманлы мөнәсәбәт һәм иҗтимагый әхлак нормаларын үтәү принципларына нигезләнә.
192. Рөхсәт ителми:
1) хайваннарны фатирлардан һәм хосусый йорт биләмәләре территориясеннән тиешле суд карарыннан башка тартып алырга;
2) этләрне кибетләрдә, даруханәләрдә, коммуналь хезмәт күрсәтү предприятиеләрендә бәйдән төшерергә һ.б. ;
3) ветеринария органнары тәкъдимнәреннән башка приманкалар һәм отлауның башка чараларын куллану.

X. Кагыйдәләр таләпләренең үтәлешен тикшереп тору

193.Физик һәм юридик затлар, вазыйфаи затлар әлеге Кагыйдәләрдә билгеләнгән җирлек территориясен төзекләндерү таләпләрен үтәүне тәэмин итәргә тиеш.

Административ хокук бозулар турында Россия Федерациясе).

195.Төзекләндерү өлкәсендә законнар һәм муниципаль хокукый актлар таләпләрен үтәмәгән яисә тиешенчә үтәмәгән өчен җаваплылыкка җәлеп итү күрсәтелгән таләпләрне үтәүдән һәм кертелгән хокук бозуларны бетерүдән затны азат итми.